

Samenvatting

Het huidige beleid Participatiewet 2016 ev. komt grotendeels overeen met de nu geldende verordeningen. De wijzigingen komen vooral uit het EVI-traject, de Toekomstagenda en van het Rijk, waarbij “EVI” staat voor het traject waarin met panels is gewerkt bestaande uit leden van cliënten- en adviesraden, raadsleden, wethouders en uitvoerders en waarbinnen ervaringen werden uitgewisseld om tot verbetering en innovatie te komen.

Voorts zijn documenten regionaal geharmoniseerd.

De verordeningen die ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd laten vooral een dereguleringslag zien. Op het gebied van re-integratie kunnen dertien uitvoeringsbesluiten (collegebesluiten) worden ingetrokken.

Dringende oproep van de EVI-panels: stel de burger centraal. En dat gebeurt nu. De hoofdlijnen van de uitvoeringsbesluiten zijn nu onderdeel van de aangepaste re-integratieverordening, die de route die de burger doorloopt volgt: diagnose-plaatsing-ontwikkeling. Daarnaast is er maatwerk. Re-integratievoorzieningen komen voor iedereen beschikbaar en het instrumentarium wordt vereenvoudigd. Vroeger waren voorzieningen gekoppeld aan subdoelgroepen.

Op het gebied van inkomen zijn de bestaande afstemmingsverordeningen samengevoegd. Verder zijn er bepalingen in de nieuwe verordening opgenomen om te voorkomen dat bij een kleine overtreding meteen een zware maatregel gaat gelden. Bij de uitvoeringsbesluiten gaat het vooral om harmonisatie en een enkel geval om aanpassing vanwege rijksbeleid.

Op 30 maart 2016 is hierover een gezamenlijke raadsronde geweest voor Maastricht-Heuvelland.

Beslispunten

1. Geadviseerd wordt de raad voor te stellen:

vast te stellen

- a. de Verordening re-integratie, participatie en tegenprestatie Participatiewet Maastricht Heuvelland 2016 e.v.;
- b. de Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ Maastricht Heuvelland 2016 e.v.

onder gelijktijdige intrekking van

- a. de Verordening re-integratie en tegenprestatie Participatiewet Maastricht Heuvelland 2015, vastgesteld op 16 december 2014;
- b. de Afstemmingsverordening Participatiewet Maastricht Heuvelland 2015, vastgesteld op 16 december 2014 en;

c. de Afstemmingsverordening IOAW en IOAZ Maastricht Heuvelland 2015, vastgesteld op 16 december 2014.

2. Geadviseerd wordt:

vast te stellen

- a. het Uitvoeringsbesluit hoogwaardig handhaven en debiteuren Participatiewet, IOAW en IOAZ Maastricht Heuvelland 2016 e.v.;
- b. het Uitvoeringsbesluit Individuele Inkomensvoetstuk Participatiewet Maastricht Heuvelland 2016 e.v.;
- c. het Uitvoeringsbesluit Inkomstenvrijlating Parttime Werkzaamheden Participatiewet, IOAW en IOAZ Maastricht Heuvelland 2016 e.v.;
- d. het Uitvoeringsbesluit Vermogensvaststelling Participatiewet Maastricht Heuvelland 2016 e.v.;
- e. het Uitvoeringsbesluit Aanvullende Bijzondere Bijstand Levensonderhoud Jongeren 18 t/m 20 jaar Participatiewet Maastricht Heuvelland 2016 e.v.;
- f. het Uitvoeringsbesluit Krediethypothek Participatiewet Maastricht Heuvelland 2016 e.v.

onder gelijktijdige intrekking van

de volgende uitvoeringsbesluiten re-integratie (allen vastgesteld op 4 november 2014), onder voorbehoud van een positief raadsbesluit:

- a. het Uitvoeringsbesluit diagnostiek Maastricht Heuvelland 2015;
- b. het Uitvoeringsbesluit loonkostensubsidie en loonwaarde Maastricht Heuvelland 2015;
- c. het Uitvoeringsbesluit werken met behoud van uitkering Maastricht Heuvelland 2015;
- d. het Uitvoeringsbesluit tegenprestatie Maastricht Heuvelland 2015;
- e. het Uitvoeringsbesluit jobcoaching en werkplekaanpassing Maastricht Heuvelland 2015;
- f. het Uitvoeringsbesluit no-riskpolis Maastricht Heuvelland 2015;
- g. het Uitvoeringsbesluit scholing Maastricht Heuvelland 2015;
- h. het Uitvoeringsbesluit casemanagement re-integratie Maastricht Heuvelland 2015;
- i. het Uitvoeringsbesluit premies Maastricht Heuvelland 2015;
- j. het Uitvoeringsbesluit onkostenvergoeding Maastricht Heuvelland 2015;
- k. het Uitvoeringsbesluit persoonsgebonden re-integratiebudget Maastricht Heuvelland 2015;
- l. het Uitvoeringsbesluit nuggers Maastricht Heuvelland 2015;
- g. het Uitvoeringsbesluit Gesubsidieerde Arbeid Maastricht Heuvelland 2015, *behoudens het onderdeel groeibanen.*

de volgende uitvoeringsbesluiten inkomen:

- a. het Uitvoeringsbesluit hoogwaardig handhaven Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015, vastgesteld op 30 juni 2015;
- b. het Uitvoeringsbesluit debiteuren 2015, vastgesteld op 30 juni 2015;

- c. het Uitvoeringsbesluit individuele inkomenstoelage Participatiewet Maastricht Heuvelland, vastgesteld op 4 november 2014;
  - d. het Uitvoeringsbesluit inkomstenvrijlating parttime werkzaamheden Participatiewet 2015, vastgesteld op 16 december 2014
  - e. het Uitvoeringsbesluit vermogensvaststelling Participatiewet 2015, vastgesteld op 30 juni 2015;
  - f. het Uitvoeringsbesluit aanvullende bijzondere bijstand levensonderhoud jongeren 18 t/m 20 jaar Participatiewet, vastgesteld op 16 december 2014;
  - g. het Uitvoeringsbesluit krediethypotheek 2015, vastgesteld op 26 mei 2015.
3. de verantwoordelijk portefeuillehouder te mandateren tot het verwerken van eventueel benodigde kleine wijzigingen.
  4. conform het gestelde in artikel 8 lid 3 van de Verordening re-integratie, participatie en tegenprestatie Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v. het maximale bedrag van de uitstroomsubsidie vast te stellen op € 1.500 bij een full time dienstverband van 6 maanden en nogmaals € 1.500 wanneer sprake is van een vervolcontract van minimaal 6 maanden. Bij een part time contract wordt de subsidiehoogte naar rato berekend.
  5. conform het gestelde in artikel 10 lid 1, sub c onder 2^e, van de verordening re-integratie, participatie en tegenprestatie Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v. het bedrag van de premie vast te stellen op € 50 per maand.
  6. conform het gestelde in artikel 15 lid 3 van de verordening re-integratie, participatie en tegenprestatie Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v. het bedrag van de maximale scholingskosten vast te stellen op € 5.000.
  7. conform het gestelde in artikel 18 lid 6 van de verordening re-integratie, participatie en tegenprestatie Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v. de maximale hoogte van een persoonsgebonden re-integratiebudget vast te stellen op € 4.000.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 5 april 2016:

Portefeuillehouder gemachtigd om de samenvatting aan te passen.

Besluit portefeuillehouder d.d. 7 april 2016:

Samenvatting is aangepast.

1. Aanleiding

Voor een optimale uitvoering van de Participatiewet, ingevoerd per 1 januari 2015, zijn eind 2014 een beleidsplan, diverse verordeningen en uitvoeringsbesluiten voor de regio Maastricht Heuvelland vastgesteld. Op grond van de ervaringen opgedaan in 2015 zijn nu verbeteringen en innovaties in dat beleid doorgevoerd. Tevens heeft bijstelling op basis van aanpassingen van de Participatiewet (invoering taaleis, aanpassing inkomstenvrijlating, etc.) plaatsgevonden.

De Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022 vormt als integraal beleidsplan het kader voor het beleid Participatiewet 2016 e.v. Daarnaast geldt in dit verband ook nog steeds het Beleidskader Participatiewet 2015. De verdere uitwerking van het Participatiebeleid is neergelegd in een aantal door de wetgever veelal verplicht gestelde verordeningen en in uitvoeringsbesluiten. Aan de raden wordt nu een tweetal verordeningen voorgelegd, die door de Participatiewet zijn voorgeschreven en die nu zijn aangepast. Het gaat daarbij om de re-integratieverordening en de afstemmingsverordening (sanctieverordening).

Verder worden zes gewijzigde uitvoeringsbesluiten ter vaststelling aan het college aangeboden. Benadrukt wordt dat al deze beleidsdocumenten in gezamenlijkheid door de gemeenten in de regio Maastricht-Heuvelland zijn opgesteld. Daarbij is uiteraard de input van de diverse EVI-panels (cliënten- en adviesraden, raadsleden, wethouders en uitvoerders) zoveel mogelijk meegenomen. Ten opzichte van het beleid 2015 heeft een duidelijke dereguleringslag plaatsgevonden; het aantal stukken en het aantal regels is aanzienlijk verminderd. Zo zijn twee afstemmingverordeningen samengevoegd. Verder is het mogelijk gebleken dat onder meer door aanpassing van de re-integratieverordening een groot aantal uitvoeringsbesluiten op het gebied van re-integratie kunnen worden ingetrokken.

Het aantal uitvoeringbesluiten rondom inkomensvoorziening blijft vrijwel gelijk. Alleen de besluiten hoogwaardig handhaven en debiteuren konden tot één besluit worden samengevoegd. Waar nodig is beleid geharmoniseerd. In een enkel geval heeft aanpassing plaatsgevonden als gevolg van gewijzigde wetgeving (aanpassing inkomstenvrijlating).

Omdat de documenten als gevolg van de deregulering en regionale harmonisatie vooral ook tekstueel en qua lay-out zijn aangepast, is er vanwege de leesbaarheid voor gekozen de wijzigingen niet te arceren, maar nader toe te lichten in dit collegevoorstel en de begeleidende raadsnota.

2. Context

- De Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022
- Het Beleidskader Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2015

3. Gewenste situatie

Ervaren, Verbeteren en Innoveren

Op 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Hiermee zijn de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet sociale werkvoorziening (WSW) en een deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong) (grotendeels) samengevoegd. Doel hiervan is mensen die nu nog aan de kant staan, meer kansen te geven om naar vermogen in hun eigen levensonderhoud te voorzien en, wanneer dat (nog) niet lukt, om naar vermogen mee te doen in de samenleving. Op die manier worden burgers in staat gesteld om ervaring op te doen en zich verder te ontwikkelen. Zij doen dat in de (eigen) wijken en kernen van de regio Maastricht-Heuvelland, in het beheer van de openbare ruimte, bij maatschappelijke organisaties, bij verenigingen etc. Ook kan op deze manier een koppeling gemaakt worden met andere beleidsvelden (zoals de Wmo).

Voor een optimale uitvoering van de Participatiewet zijn eind 2014 het beleidsplan Participatiewet en de bijbehorende verordeningen en uitvoeringsbesluiten vastgesteld door de raden en colleges van de gemeenten Maastricht (16.12.2014 respectievelijk 04.11.2014) en Valkenburg aan de Geul (15.12.2014 respectievelijk 04.11.2014) alsmede door het AB (10.12.2014) en DB (18.11.2014) van de toenmalige RSD Pentasz Mergelland. (Dit beleid is met de opheffing van Pentasz eind 2015 opnieuw vastgesteld door de afzonderlijke Pentasz-gemeenten.) Gelet op de onduidelijkheden rondom de Participatiewet op het moment van invoering alsook het streven naar een zo integraal mogelijke benadering van het sociaal domein, is 2015 daarbij als een overgangsjaar bestempeld, waarin de Maastricht-Heuvellandgemeenten samen met de diverse stakeholders ervaring opdoen om tot verbetering en innovatie te komen.

Dit interactieve beleidsproces, het zogeheten EVI-traject, heeft inmiddels geresulteerd in de integrale Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022 (vastgesteld in de diverse raadsvergaderingen van februari 2016). Tevens heeft het traject meer inzicht gegeven in de gewenste beleidsaanpassingen voor 2016 e.v. op het gebied van de Participatiewet. Initieel was het dan ook de bedoeling het bijgestelde (concept) beleid Participatiewet gelijktijdig met de Toekomstagenda ter besluitvorming aan te bieden. Gaandeweg is die planning echter bijgesteld, met name als gevolg van de landelijke planning omtrent de Verzamelwet SZW 2016, welke de Participatiewet nog op een aantal punten wijzigt.

Voor wat betreft de Participatiewet is uit het EVI-traject vooral duidelijk geworden dat er een grote behoefte bestaat aan deregulering en ontbureaucratisering, aan ruimte voor maatwerk en vakmanschap. Zowel voor de burger als de professional. Hiermee wordt ingespeeld op de

belangrijkste doelstelling van de Toekomstagenda, dat niet langer het systeem centraal staat maar de mens. Daarnaast is door de EVI-deelnemers aandacht gevraagd voor vroegsignalering en preventie, de verbinding tussen economisch en sociaal beleid alsook participatie in de eigen buurt of kern. Tevens worden experimenten met betrekking tot regelvrije zones en met betrekking tot de bijstand (zgn. vertrouwensexperiment) van belang geacht. Bovendien is het zaak om middels een mensgerichte aanpak tot een inclusieve arbeidsmarkt te komen.

Maximaal maatwerk

Getracht is deze behoefte aan deregulering en ontbureaucratisering al te vertalen in de beleidsdocumenten Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v. Het aantal stukken is ten opzichte van 2015 dan ook aanmerkelijk terug gebracht en er is voor gekozen om niet meer vast te leggen dan strikt noodzakelijk. Zo geldt nog steeds het Beleidskader Participatiewet Maastricht-Heuvelland dat in februari 2014 is vastgesteld door de zes gemeenteraden alsook het collegebesluit inzake 'toekomst van MTB en organisatie re-integratie 2016 e.v.' waarmee nadrukkelijk de dienstverlening richting burgers conform het drieluik diagnose-plaatsing-ontwikkeling nogmaals regiobreed is onderschreven. Daarnaast wordt alle landelijke wet- en regelgeving en toelichtende informatie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) niet meer herhaald in de gemeentelijke documenten.

Vanuit de maatwerkgedachte laten de Maastricht-Heuvellandgemeenten met het nieuwe beleid ook nadrukkelijk een aantal eerder gestelde regels los. Zo komen de re-integratievoorzieningen voor de brede doelgroep van de Participatiewet beschikbaar en wordt het instrumentarium vereenvoudigd. Dit is wellicht nog wel de meest ingrijpende beleidswijziging ten opzichte van 2015; iedereen kan, afhankelijk van zijn persoonlijke situatie en op maat, gebruik maken van deze voorzieningen (enkele uitzonderingen daargelaten). Hiermee dragen de gemeenten bij aan de vormgeving van een inclusieve arbeidsmarkt, waarin iedere burger naar vermogen zijn positie kan innemen en rol kan vervullen. Burger en professional krijgen maximale ruimte voor maatwerk en optimale mogelijkheden om te werken of te participeren naar vermogen. Economische zelfredzaamheid is immers het belangrijkste doel van de Participatiewet en dus van het gemeentelijk beleid. Waarbij uiteraard ook aandacht uitgaat naar de mensen die nog niet toe zijn aan (regulier) werk. De individuele situatie van de burger en diens mogelijkheden staat altijd voorop.

Het uitgangspunt van het beleid 2016 e.v. is dan ook de burger en diens specifieke kansen, mogelijkheden en omgeving. Niet de vraag "Waar heeft u recht op?" staat centraal, maar "Wat heeft u nodig in uw situatie en hoe kunnen we u faciliteren zodat u het zelf kunt doen?". Een samenleving

waarin burgers op eigen kracht en door het zelf te organiseren hun problemen oplossen, waar de vraag van de burger en de sociale omgeving centraal staat. Hierbij zijn wetten en instituties ondersteunend en faciliterend. Dat vraagt van de Maastricht-Heuvellandgemeenten om een dienstverlening in samenhang, dicht bij de burgers, maar vooral op maat, waarbij het gesprek met de burger en niet de indicatie centraal staat. Het is aan de burger om de regie over zijn leven te houden en aan de professional, van gemeente en partnerinstellingen, om daarin te faciliteren.

Uiteraard betekent deregulering ook een cultuuromslag, loslaten en vertrouwen. Er wordt immers minder gewerkt vanuit vastgestelde regels en meer op basis van vertrouwen. Dit geldt voor alle betrokkenen: burgers, professionals, cliënten- en adviesraden, bestuur, politiek, beleid en uitvoering. De achterliggende gedachte is dan ook samenwerken en samen doen. Iedereen is nodig om de sociale zekerheid in Nederland kwalitatief op een hoog niveau én betaalbaar te houden. Zo wordt samengewerkt met de zes gemeenten in de regio Maastricht-Heuvelland én in de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg (met de 18 gemeenten). Samen met maatschappelijke partners en werkgevers is er een gedeelde verantwoordelijkheid om mensen naar werk en/of participatie toe te leiden. Burgers die een beroep doen op de sociale zekerheid hebben daarbij de verantwoordelijkheid om zoveel mogelijk op eigen kracht onderdeel te zijn van de samenleving.

De opgave

Bij de uitvoering van de Participatiewet is de opgave zoveel mogelijk mensen (met én zonder arbeidsbeperking) tegen zo laag mogelijke kosten aan het werk te helpen. Daarbij dient het aantal mensen dat aan het werk is minimaal gelijk te blijven aan het aantal voor de invoering van de Participatiewet.

Als gevolg van de verruiming van de gemeentelijke doelgroep met WSW-ers en Wajong-ers (mensen die niet meer in die regelingen terecht kunnen) verschuift het accent nog meer naar het arbeidsfit maken van mensen. De samenwerking in publiek-private omgeving is hierbij nadrukkelijk van meerwaarde, vanwege de reguliere omgeving waarin mensen actief zijn.

De maatwerkgerichte dienstverlening aan de burger moet integraal, eenvoudig en toekomstbestendig worden georganiseerd en uitgevoerd. Dit geldt zowel voor de toeleiding naar werk (re-integratie) als voor inkomensondersteuning (inkomen en armoede).

Re-integratie

De Participatiewet beoogt gemeenten via re-integratie het instrument in handen te geven om mensen naar werk toe te leiden en hiermee tal van problemen die spelen in gezinnen te voorkomen,

beheersbaar te krijgen dan wel op te lossen. Immers, met werken verwerven mensen economische onafhankelijkheid, kunnen ze in hun eigen levensonderhoud voorzien, nemen ze deel aan sociale verbanden en zijn ze beter in staat (financiële) vraagstukken het hoofd te bieden. Pas wanneer de bestaanszekerheid gegarandeerd is, ontstaat ruimte voor verdere ontwikkeling en zijn mensen beter in staat te investeren in zichzelf en hun omgeving. In het Beleidskader Participatiewet Maastricht-Heuvelland is reeds vastgelegd dat de burger voorop staat en dat hij werkt naar vermogen, bij voorkeur bij reguliere werkgevers. Hierbij wordt aangesloten op het reguliere proces van de (eu)regionale arbeidsmarkt. De eigen verantwoordelijkheid van mensen staat daarbij centraal; van hen wordt gevraagd dat ze vooral zelf op zoek gaan naar werk. Wanneer dat (nog) niet lukt, dan treedt de gemeente faciliterend op en biedt zij daartoe integrale en maatwerkgerichte dienstverlening, toegesneden op de mogelijkheden van de burger. Primair gericht op werk, maar daar waar dat nog niet kan op participatie. Werk (maar ook participatie) draagt immers bij aan de versterking van de eigen kracht. Iedere interventie is daarom gericht op werken en meedoen.

verordening re-integratie, participatie en tegenprestatie

Om het hoogste doel, regulier werk, te behalen worden vormen van werk en voorzieningen ingezet, afgestemd op de mogelijkheden en de situatie van de burger. Zoals gezegd wordt er vanuit die maatwerkgedachte voor gekozen om de voorzieningen in het kader van re-integratie voor de brede doelgroep van de Participatiewet in te zetten en het instrumentarium te vereenvoudigen. Deze ontwikkeling brengt met zich mee dat het aantal regels en dus ook de hoeveelheid stukken flink afneemt; van één verordening en 14 uitvoeringsbesluiten naar één verordening en één uitvoeringsbesluit (en het onderdeel groeibanen van het uitvoeringsbesluit gesubsidieerde arbeid). Inhoudelijk ziet de bijgestelde verordening nog steeds op een integrale dienstverlening volgens het Work First-principe en het drieluik diagnose-plaatsing-ontwikkeling.

work first

Wanneer iemand zich bij de gemeente meldt voor een uitkering dan wel ondersteuning (en tot de doelgroep van de Participatiewet behoort), dan vindt volgens het Work First-principe een directe confrontatie met werk plaats. Werk gaat immers boven uitkering. Uiteraard vindt confrontatie met regulier werk allereerst plaats via het werkgeversservicepunt Podium24, maar ook via alle andere kanalen die op de arbeidsmarkt voor handen zijn. Mensen die in staat zijn zelfstandig naar werk te zoeken, gaan dan ook eerst vier weken zelf aan de slag. Daarna volgen de andere vormen van werk die de Participatiewet biedt: gesubsidieerd werk, werken met behoud van uitkering, tegenprestatie, het Maastricht-Heuvelland alternatief beschut werk. In het kader van de Work First aanpak kan ook het Transferium Werk en Bijstand worden ingezet. Hier komen mensen meteen in een reële

werkomgeving terecht en kunnen zij hun werknemers- en vakvaardigheden onderhouden en ontwikkelen. Ook wordt aan de hand van het werken in het TWB de diagnose gesteld zoals deze onderstaand nader wordt toegelicht.

Voor de doelgroep jongeren (tot 27 jaar) vindt de confrontatie met werk vooral via scholing plaats. Jongeren moeten immers voldoende en adequaat opgeleid de arbeidsmarkt kunnen betreden. Met hen zal dus eerst worden bekeken of scholing nog een optie is alvorens één van de vormen van werk wordt ingezet. Net zoals werk boven uitkering gaat, gaat daarmee scholing boven uitkering. Wanneer scholing echter geen optie (meer) is, moeten ook jongeren zich zo breed mogelijk richten op werk. Voor hen geldt immers bij uitstek dat de periode in de uitkering zo kort mogelijk moet zijn.¹ De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is dan ook cruciaal, waarbij met name oog dient te zijn voor de bijzondere kenmerken van de jongeren die voorheen in de Wajong zouden stromen.

Hierbij loopt het pad van de aanvrager als uitgangspunt altijd langs de route diagnose-plaatsing-ontwikkeling. Individueel maatwerk is hierbij leidend en burger en professional geven daaraan samen invulling.

diagnose

Aan de kop van en tijdens het gehele proces van werktoeleiding en inkomensondersteuning vindt doorlopend diagnostiek plaats. Tijdens de diagnose brengt de klantmanager op methodische wijze de mogelijkheden tot werken en participeren van de burger in beeld, middels:

1. quick scan;
2. verdiepende en praktijkdiagnostiek (TWB);
3. loonwaardebepaling.

Hiervoor wordt informatie verzameld op meerdere leefgebieden, waarbij uiteraard ook gebruik gemaakt wordt van informatie die elders, bijvoorbeeld in het onderwijs, voorhanden is.

plaatsing

Vanuit de Work First gedachte wordt de burger zoals gezegd al vanaf de eerste melding geconfronteerd met werk. Na een eventuele initiële zoekperiode gaat hij dan ook meteen aan de slag in één van de vormen van werk in een reële werkomgeving. Dit draagt enerzijds bij aan het proces van diagnose, maar bevordert vooral ook de mogelijkheden voor inschakeling op de arbeidsmarkt.

ontwikkeling

---

¹ Zie ook Buitenspel; De uitvoering voor jongeren in de WW en de WWB; Inspectie SZW april 2015

Wanneer de burger dan geplaatst is in één van de vormen van werk, en naar vermogen aan de slag is, is het dus van belang dat hij zich verder kan ontwikkelen. Voor deze ontwikkeling is een aantal voorzieningen beschikbaar, waaronder scholing, training, begeleiding, etc. De inzet van die voorzieningen is uiteraard toegesneden op de mogelijkheden en de situatie van de betreffende persoon. Zo wordt deze in staat gesteld om uiteindelijk uit te stromen naar regulier werk en zelfstandig in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. Tot die tijd is de ontwikkeling er minimaal op gericht om naar vermogen te kunnen participeren in de samenleving.

(EU)regionale arbeidsmarkt

Ondanks dat de Participatiewet een decentralisatie is, is de ontwikkeling merkbaar dat het Rijk meer en meer zaken centraal wenst te regelen, althans op het niveau van de arbeidsmarkt. Zo zijn de no risk polis en mobiliteitsbonus (belastingmaatregel) inmiddels geharmoniseerd met die van het UWV (naar voorbeeld van die laatste). Daarnaast krijgt het UWV een steeds prominentere rol toebedeeld op het terrein van diagnose (bijvoorbeeld bij de indicatie voor de garantiebannen). Het lijkt logisch dat de gemeenten aansluiting zoeken bij deze laatste ontwikkeling, aangezien ook dit tot vereenvoudiging voor de burger leidt. Om die reden is in de re-integratieverordening dan ook expliciet vastgelegd dat wanneer het gemeentelijk beleid afwijkt van afspraken die in de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg gemaakt zijn, deze laatste prevaleren.

De arbeidsmarkt beperkt zich immers niet tot een individuele gemeente. Regionaal wordt samengewerkt binnen Maastricht-Heuvelland én de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg (18 gemeenten). In Zuid Limburg worden binnen vijf jaar forse tekorten op de arbeidsmarkt verwacht. LED (Limburg Economic Development²) spreekt over 24.000 arbeidsplaatsen, waarvan 17.000 nieuwe door een intensivering van het economisch beleid in Limburg. In het verleden is al geconstateerd dat de regio economische groeikansen heeft laten liggen als gevolg van het ontstane tekort aan personeel. Bedrijven haken dan af, verplaatsen zich of stellen investeringen uit. Die urgentie is niet theoretisch, gelet op de actuele uitbreidingsvraag bij o.a. VDL Nedcar en in de logistieke sector. Aan de aanbodzijde staan 23.000 mensen, die kunnen, willen of moeten werken, aan de kant. Het momentum om de reeds bestaande samenwerking tussen het economische en het sociale domein te intensiveren en verder te verankeren is dus aangebroken. De op tripool-niveau (Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen) betrokken portefeuillehouders, primair georganiseerd via het Regionaal Arbeidsmarkt Netwerk (RAN) en Limburg Economic Development (LED) hebben recent

² LED werkt als netwerkorganisatie, triple helix samengesteld, met het bedrijfsleven aan het stuur. Bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen, gemeenten en provincie werken elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en bevoegdheid samen aan n en hetzelfde programma.

dan ook de handen ineen geslagen om te komen tot de gewenste verknoping en een integrale arbeidsmarktagenda Zuid-Limburg.

Ondanks de enorme kansen in Zuid-Limburg, sluiten de Maastricht-Heuvellandgemeenten zich niet op binnen de muren van de arbeidsmarktregio. Zuid-Limburg grenst immers aan drie kanten aan België en Duitsland; een achterland met enorme arbeidsmarktmogelijkheden (voor met name laag geschoold werk), waar meer en meer gebruik van moet worden gemaakt. Met dit achterland wordt nog actiever contact gezocht en de samenwerking wordt versterkt. Op basis van de goede ervaringen met de Duitse arbeidsmarkt van de voormalige sociale dienst Pentasz, i.c. de gemeente Vaals, zijn ook de andere gemeenten in de regio Maastricht-Heuvelland aangehaakt en is de blik inmiddels verruimd naar België.

Podium24

Om tot een goede match te komen tussen het werknemersaanbod en de vraag van werkgevers is een effectieve, eenduidige (eu)regionale werkgeversbenadering noodzakelijk. Waar eerder nog vooral de aandacht uitging naar het plaatsen van burgers die op het moment van plaatsing arbeidsfit zijn, is met de komst van de Participatiewet en de Banenafspraken de vraag van de werkgevers uitgebreid richting het plaatsen van mensen die (nog) niet arbeidsfit zijn. Voor Maastricht-Heuvelland is de werkgeversdienstverlening vanaf 2016 dan ook vraaggericht én aanbodgeschikt vormgegeven. Hiertoe zijn in Stichting Podium24 alle activiteiten samengebracht die te maken hebben met het plaatsen van mensen. Hiermee wordt bewerkstelligd dat werkgevers bij één centraal punt terecht kunnen met alle vragen die zij hebben (vraaggericht). Daarbij is Sociale Zaken Maastricht Heuvelland verantwoordelijk voor het ondersteunen van de burgers, zodat zij zich optimaal kunnen voorbereiden op de arbeidsmarkt (aanbodgeschikt).

Deze ontwikkeling vraagt ook om een detachingsfaciliteit voor werkgevers. Werkgevers geven namelijk aan dat zij wel werk hebben voor mensen, maar dat zij hen niet vanzelfsprekend in dienst kunnen of willen nemen. De detachingsfaciliteit neemt deze mensen in dienst en detachert hen vervolgens naar inleners, die daarvoor een vergoeding betalen. Inmiddels is deze faciliteit, vanuit het totaalconcept van werkgeversdienstverlening waar Podium24 voor staat, ondergebracht in Podium24 BV. Aangezien dit een zelfstandige organisatie en geen gemeentelijke dienst is, wordt voorkomen dat de gedetacheerden een ambtelijk dienstverband krijgen.

Inkomen

(Inkomens)ondersteuning is aanvullend op wat mensen zelf kunnen verwerven en wordt alleen daar geboden waar dat nodig is, zonder de verantwoordelijkheid over te nemen. Immers, iedere burger is primair zelf verantwoordelijk om zo veel en zo snel mogelijk zijn eigen inkomen te verdienen. Het is de plicht van iedere uitkeringsgerechtigde zelf om werk te zoeken, te vinden en te behouden. Doet hij dat niet, dan kan de uitkering worden geweigerd. Het toezien op de naleving van die plicht is en blijft een belangrijke taak voor de gemeenten.

Ondanks de meer strikte wetgeving op dit thema, is ook ten aanzien van de inkomensondersteuning gekeken naar de mogelijkheden tot deregulering. Dit heeft geresulteerd in het samenvoegen van de beide afstemmingsverordeningen (sanctieverordeningen) en bundeling van het handhavings- en debiteurenbeleid. Op basis van de input uit de EVI-panels en wijziging van wetgeving als gevolg van de Verzamelwet SZW 2015 is een aantal regionale uitvoeringsbesluiten op onderdelen aangepast. En waar dat nog niet eerder gebeurd was, zijn uitvoeringsbesluiten, gelet op de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie, alsnog geharmoniseerd. Hierna worden de belangrijkste wijzigingen per document kort toegelicht.

de afstemmingsverordening

De bestaande afstemmingsverordeningen voor de Participatiewet en voor de IOAW en IOAZ zijn samengevoegd om tegemoet te komen aan de wens tot deregulering en verruiming van maatwerkmogelijkheden. De sanctieregimes van beide oorspronkelijke verordeningen zijn wel grotendeels gehandhaafd. Het strengere sanctieregime IOAW / IOAZ sluit immers nog altijd aan bij de oorspronkelijke argumentatie van de wetgever dat deze regelingen, anders dan de Participatiewet, geen vangnetregelingen zijn. Bijgevolg wordt ernstig misbruik zwaar aangerekend. Overigens blijkt uit de uitvoeringspraktijk dat de forse sancties nog nooit hoefden te worden toegepast. Ten aanzien van de Participatiewet is in de nieuwe verordening nu wel een bepaling opgenomen (artikel 7, onderdeel a) die het mogelijk maakt bij bepaalde minder ernstige schendingen van de medewerkingsplicht een lagere sanctie op te leggen. Een 100%-maatregel levert in de praktijk immers vaak meer problemen op dan dat het oplost. Ook is een bepaling (artikel 7a) toegevoegd als gevolg van de invoering van de Wet taaleis. Daarin wordt het niet meewerken aan een taaltoets gesanctioneerd. Tot slot komt de sanctie op het zich niet (tijdig) als werkzoekende laten registreren bij het UWV te vervallen, omdat de gemeenten nu zelf toezien op die registratie.

ub hoogwaardig handhaven en debiteuren

Ook met dit nieuwe document zijn twee beleidstukken samengevoegd. Hiermee wordt op hoofdlijnen invulling gegeven aan het handhavings- en debiteurenbeleid. Het is dan ook meer een beschrijvend

kaderstuk, waarvan de verdere uitwerking plaatsvindt in uitvoeringsnotities (bijvoorbeeld rondom debiteurenheronderzoeken) of in uitvoeringsprotocollen (bijvoorbeeld een agressieprotocol). Vaststelling van dergelijke uitvoeringsdocumenten is voorbehouden aan de uitvoeringsorganisatie Sociale Zaken Maastricht Heuvelland.

ub individuele inkomenstoelage

Het oorspronkelijke regionale besluit is op een aantal punten aangevuld. Zo is nu expliciet opgenomen dat iemand die in de referentieperiode in detentie verbleef, niet in aanmerking komt voor de inkomenstoelage (voormalige langdurigheidstoelage). Hem treft immers het verwijt dat hij zich door eigen toedoen in een situatie heeft gebracht waardoor sprake is van het niet of onvoldoende inspanssen om tot inkomensverbetering te komen. Verder wordt het begrip ‘marginale overschrijding’ niet meer aangehaald. Dit biedt de professional meer ruimte voor maatwerk, waarbij de jurisprudentie op dit onderwerp voldoende aanknopingspunten biedt.

ub krediethypotheek

Het vestigen van een krediethypotheek werd in de Heuvellandgemeenten door een notaris op individuele basis geregeld, aangezien de situatie daar slechts sporadisch voorkwam. Om verschillen in de gezamenlijke uitvoering te voorkomen wordt nu aangesloten bij het uitvoeringsbesluit van de gemeente Maastricht, dat in het verleden gebaseerd is op regelgeving in het kader van de Algemene bijstandswet. In dit besluit is nauwkeurig aangegeven welke voorwaarden aan deze vorm van leenbijstand met zekerheidsstelling (hypotheek) zijn verbonden. Zodoende zijn op alle in de toekomst nog te vestigen krediethypotheeken Maastricht-Heuvelland gelijke voorwaarden van toepassing.

ub inkomstenvrijlating parttime werkzaamheden

Ook dit uitvoeringsbesluit ziet vooral op een harmonisatie van beleid voor de zes gemeenten. Tevens is een versoepeling van de Participatiewet met betrekking tot de inkomstenvrijlating meegenomen. Een bijstandsgerechtigde kon al voor vrijlating van inkomsten in aanmerking komen wanneer hij vanuit de bijstand part time gaat werken. De periode waarin die arbeid wordt verricht hoeft nu niet meer aaneensluitend te zijn. Zo kan de bijstandsgerechtigde, bij een onderbreking van de werkzaamheden, later alsnog de resterende maanden vrijlating krijgen.

ub vermogensvaststelling

Met dit besluit wordt vastgelegd hoe bij een aanvraag inkomensondersteuning om te gaan met bijvoorbeeld autobezit en banktegoeden. Zo wordt een oudere auto met een relatief geringe waarde niet tot het vermogen gerekend. Dat geldt ook voor banktegoeden tot een beperkt bedrag waarvan

zaken als voedsel, huur en energie betaald moeten worden. Het beleid op dit vlak wordt nu binnen Maastricht-Heuvelland volledig geharmoniseerd.

ub aanvullende bijzondere bijstand levensonderhoud jongeren 18 t/m 20 jaar

Tot slot is ook dit uitvoeringbesluit geschikt gemaakt voor heel Maastricht-Heuvelland. Het document regelt vooral de aanvullende bijzondere bijstand voor jongeren die aanspraak maken op bijstand, maar geconfronteerd worden met een lagere norm. In de praktijk is dit voornamelijk van belang voor jongeren die noodgedwongen niet meer thuis verblijven (veelal in de opvang). In een enkel geval kan het ook gaan om een jongere die thuiswonend is bij een bijstand ontvangende ouder. Een zeer actuele doelgroep in dit kader zijn overigens de jongere statushouders, waarmee de gemeenten zich als gevolg van de verhoogde asielinstroom geconfronteerd zien.

armoede

Deze heeft zowel betrekking op inkomensregeingen als op de andere leefgebieden. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat het thema armoede (waaronder de huidige minimaregelingen) geen onderdeel uitmaakt van de voorliggende beleidsdocumenten. Op regionale schaal is armoede weliswaar onderdeel van de gezamenlijke beleidsaanpak met betrekking tot de drie decentralisaties. Voor dit onderwerp loopt momenteel echter een separaat regionaal traject dat er op ziet de doelgroep, de problematiek en de effectiviteit van het beschikbaar instrumentarium in beeld te brengen. Dit, uiteraard met aandacht voor de eigenheid van de individuele gemeenten. De uitkomsten van dit onderzoekstraject vormen een fundamentele en noodzakelijke basis voor een vervolgaanpak. Pas na het onderzoek en de terugkoppeling van de resultaten wordt helder welke onderwerpen op regionale schaal en welke onderwerpen op lokale schaal opgepakt worden. Nadere uitwerking volgt dan in een uitvoeringsplan.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Niet van toepassing.

5. Effect op de openbare ruimte

Niet van toepassing.

6. Personeel en organisatie

Niet van toepassing

7. Informatiemanagement en automatisering

Niet van toepassing

8. Financiën

Voor de Participatiewet ontvangen de gemeenten twee budgetten: het Participatiebudget oftewel W(erk)-deel en het BUIG-budget oftewel I(nkomens)-deel. Het Participatiebudget is bedoel voor re-integratie (oude en nieuwe doelgroep) en de sociale werkvoorziening (afbouw WSW). Het BUIG-budget is bedoeld voor bekostiging van de bijstand en het instrument loonkostensubsidie. Ten einde de uitkeringskosten beheersbaar te houden, dient het re-integratiebudget zo efficiënt en effectief mogelijk te worden ingezet, zo veel mogelijk gericht op regulier werk. Het Participatiebudget vormt immers het belangrijkste budget om ondersteuning van werkzoekenden te realiseren. De afgelopen jaren is dit budget echter reeds fors verminderd, wat onder de Participatiewet nog eens versterkt wordt door de ontschotting van de middelen re-integratie en WSW. Het budget voor re-integratie is inmiddels meer dan gehalveerd.

Aan dit collegeadvies zijn geen concrete financiële gevolgen verbonden. Maar er bestaat wel een tweetal zorgpunten ten aanzien van de beschikbare budgetten.

Zo is voor beide budgetten inmiddels een nieuw verdeelmodel ontwikkeld dat ook alweer aan bijstelling onderhevig is. Naar verwachting zijn hieraan negatieve herverdeeleeffecten verbonden. De ontwikkeling van de herverdeeleeffecten wordt dan ook nauwgezet gevolgd.

Daarnaast is eerder het risico gesignaleerd dat mensen die met behulp van een loonkostensubsidie (op grond van artikel 10d Participatiewet) zijn uitgestroomd, niet langer meetellen in de verdeling van het BUIG-budget in volgende jaren. Als dat inderdaad het geval is, komt er dus geen budget meer beschikbaar, terwijl de verplichting om de loonkostensubsidie te betalen wel langjarig doorloopt. Zodoende komt het uitkeringsbudget nog verder onder druk te staan. Maar ook hieromtrent zijn inmiddels weer andere geluiden hoorbaar. Eén en ander is nog niet helemaal duidelijk, maar mogelijk wordt er een landelijke monitor opgezet, waarvan de resultaten gaan meewegen bij de bepaling van de hoogte van het macro BUIG-budget. Bij Divosa / VNG is reeds de laatste stand van zaken opgevraagd. Zodra opportuun, wordt uw college hier uiteraard verder over geïnformeerd.

9. Aanbestedingen

Niet van toepassing

10. Participatie tot heden

Bij de totstandkoming van het beleid Participatiewet 2015 zijn in 2014 reeds de stakeholders op diverse niveaus betrokken. Deze werkwijze is afgelopen jaar middels het EVI-traject verbreed en geïntensiveerd, om uiteindelijk tot een breed gedragen beleid voor 2016 e.v. te komen.

Uit een eerste bespreking van de beleidsvoornemens met een vertegenwoordiging van de drie formele cliëntenraden Participatiewet (Cliëntenraad Mergelland, Raad voor Uitkeringsgerechtigden en WSW-raad) is gebleken dat deze organisaties de eigen input vanuit het EVI-traject duidelijk zien terugkomen. Zij herkennen zich dan ook in de voornemens en kunnen deze onderschrijven. Na akkoord van uw college, ontvangen de cliëntenraden de feitelijke beleidsdocumenten voor een formele inspraakreactie. Zij hebben toegezegd deze op korte termijn te leveren. Mochten er nog evt. wijzigingen uit de inbreng van de cliëntenraden voortvloeien dan kunnen die via de portefeuillehouder op basis van mandaat (beslispunt 3) worden verwerkt.

11. Voorstel

Zie beslispunten

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Na akkoord van uw college zullen de verordeningen ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. In de regionale raadsbijeenkomst Participatiewet van 30 maart j.l. heeft al een eerste inhoudelijke voorbespreking met raads- en commissieleden plaatsgevonden. Na positieve besluitvorming start de uitvoering op 1 juli 2016. De (voorbereiding van de) implementatie is op 1 april gestart.

Behandeling door de raad is voorzien op 17 mei 2016

B4

Sociaal Domein | *Maastricht – Heuvelland*

Uitvoeringsbesluit hoogwaardig handhaven en debiteuren Participatiewet, IOAW en IOAZ Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.

Status: versie besluitvorming
Datum: 1 april 2016

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Leeswijzer	4
1. Kaderstelling	5
1.1 Algemeen	5
1.2 Verordening Handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.	5
2. Handhaving	5
2.1 Definitie	5
2.2 Waarom hoogwaardig handhaven?	6
2.3 Visie: De cirkel van naleving	6
2.4 Handhaving in de praktijk	8
2.4.1. Preventief	9
2.4.2. Repressief	10
3. Debiteuren	11
3.1 Inleiding.....	12
3.2 Algemeen	12
3.3 Terugvordering.....	13
3.4 Boeten	13
3.5 Verhaal op derden	14
3.6 Inburgering.....	14
3.7 Kinderopvang	14
4. Projecten	14
5. Opleiding/training personeel en management	14
6. Subregionale afstemming.....	15
7. Samenvatting	15
8. Slotbepaling	15

Inleiding

Algemeen

In de landelijke pers wordt met grote regelmaat melding gemaakt van misbruik c.q. oneigenlijk gebruik en van zorggelden. Er wordt geschat dat het bedrag wat hiermee landelijk is gemoeid jaarlijks in de miljarden euro loopt.

Op voorstel van het Kabinet heeft het parlement besloten om drie belangrijke en essentiële zorgtaken over te hevelen naar de gemeenten door het vaststellen van de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo). Deze decentralisaties gaan gepaard met forse kortingen op de budgetten. Door deze bezuinigingen komt de financiële positie van gemeenten verder onder druk te staan. In deze transities zijn vanuit het perspectief van fraudebeheersing twee onderdelen van groot belang. Enerzijds is het van belang te voorkomen dat er geld weglekt door misbruik en oneigenlijk gebruik van de regelingen en anderzijds dat de integriteit van de regelingen wordt aangetast. Bij aantasting van de integriteit van deze voorzieningen valt ook het draagvlak voor de toepassing binnen de samenleving weg.

In dit uitvoeringsbesluit wordt vooralsnog alleen de visie op hoogwaardig handhaven beschreven voor de uitvoering van de Participatiewet (en aanverwante wet- en regelgeving). Het is de bedoeling om toe te werken naar één visie hoogwaardig handhaven op alle 3 de domeinen per ultimo 2018.

Specifiek

Voor het eerst werd hoogwaardig handhaven beschreven in 2005. Dit naar aanleiding van de invoering van de Wet werk en bijstand (WWB) in 2004. Tot die tijd werd er ook wel aan fraudebestrijding en het tegengaan van oneigenlijk gebruik gedaan en was dit onderwerp een onderdeel van het totale beleidsplan van de Algemene bijstandswet (Abw).

Iedere wet komt voort uit een maatschappelijke noodzaak en dient dus ook een maatschappelijk belang. De Participatiewet (sinds 1 januari 2015 de opvolger van de Wet werk en bijstand), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte en gewezen zelfstandigen (IOAZ) bevat een goede balans tussen de plicht om zo mogelijk zelf in het bestaan te voorzien en het recht op een uitkering. Misbruik en oneigenlijk gebruik verstoort dit evenwicht.

Wie de bijstand misbruikt legt onterecht beslag op gemeenschapsgeld, haalt zo uiteindelijk de solidariteit onderuit en frustreert ook nog eens een doeltreffende bevordering van de uitstroom. Het is uiteindelijk in ieders belang om de uitkeringskosten zo laag mogelijk te houden.

Handhaving is gericht op alle activiteiten die ervoor zorgen dat mensen zich aan de wet- en regelgeving houden. Voorop staat daarbij het bevorderen van de spontane nalevingsbereidheid van (potentiële) klanten.

De bestaande uitvoeringsbesluiten hoogwaardig handhaven van Maastricht, Valkenburg aan de Geul en Pentasz bevatten allemaal een kader stellende visie over hoe gedacht wordt over hoogwaardig handhaven, waarbij de verschillende elementen (waaronder het debiteurenbeleid) worden toegelicht.

Ook in dit uitvoeringsbesluit gaat de regio Maastricht Heuvelland uit van eenzelfde kaderstellende visie op hoogwaardig handhaven (waaronder het debiteuren) zoals vastgelegd in de Verordening Handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ Maastricht Heuvelland 2016 e.v.

Het onderscheidt wederom de verschillende elementen (aandachtstvelden) waarbinnen de belangrijkste activiteiten en instrumenten worden benoemd. Het betreft geen limitatieve opsomming. In die zin heeft het huidige uitvoeringsbesluit meerdere functies. Enerzijds beschrijft het de visie op het gebied van hoogwaardig handhaven (het kader waarbinnen wordt gehandeld), anderzijds benoemt het de belangrijkste activiteiten en instrumenten die kunnen worden gebruikt, waarbij voor 'debiteuren' (voorheen een separaat plan) een apart hoofdstuk (zie hoofdstuk3) is gereserveerd.

De verdere specifieke beschrijving van deze activiteiten en instrumenten, de manier hoe deze worden ingezet en door wie, wordt door de directie vastgelegd in nader op te stellen uitvoeringsnotities.

Daarnaast zorgt de nieuwe wet- en regelgeving op het gebied van de Participatiewet, Wmo en Jeugdzorg ervoor dat het juridisch werkveld en fraudebestrijding wordt verbreed. De nieuwe- en veranderende doelgroepen vragen om specifieke kennis en een mogelijk andere aanpak. Er zal veel nieuwe jurisprudentie ontstaan die op de voet gevolgd moet worden. De aangescherpte- en nieuwe wetgeving zal voor een toename zorgen van de bezwaar- en beroepschriften. Ook is de verwachting gerechtvaardigd dat de verdere afname van voorzieningen en de participatie(plicht) in de sociale zekerheid tot meer klachten zal leiden. Verder zullen er door de uitvoering van de Jeugdwet naast klachten ook tuchtrechtzaken behandeld moeten worden. Op het gebied van het tegengaan van oneigenlijk gebruik en fraudebestrijding zal nog meer geïnvesteerd worden in en gebruik gemaakt worden van ICT hulpmiddelen om het Hoogwaardig Handhaven concept mogelijk te maken. Ook wordt in nieuwe onderzoekstechnologieën geïnvesteerd. Dit is nodig omdat het aantal oneigenlijk gebruik en fraudesignalen toeneemt en de burger steeds meer actief is via sociale media en het internet. Daar waar mogelijk zal de samenwerking met andere gemeenten, instellingen en instanties voor fraudebestrijding worden geïntensiveerd.¹

LEESWIJZER

In het eerste hoofdstuk wordt het kader benoemd waarbinnen dit uitvoeringsbesluit zich begeeft. In hoofdstuk 2 wordt het hoe en waarom van hoogwaardig handhaven en de daarbij horende visie elementen benoemd en wordt een toelichting gegeven op deze elementen en hoe deze in de praktijk worden ingezet. Hoofdstuk 3 is ingedeeld in paragrafen en beschrijft het debiteurenbeleid. In hoofdstuk 4 worden de mogelijkheden en redenen voor het inzetten van nieuwe activiteiten en instrumenten benoemd. Hoofdstuk 5 gaat in op personeel en management. De regionale afstemming wordt aangehaald in Hoofdstuk 6. Hoofdstuk 7 geeft een samenvatting van wat in dit uitvoeringsbesluit is benoemd. Hoofdstuk 8 sluit af met de slotbepalingen.

---

¹ Niet alles samen, wel samen alles; Meerjarenplan 2015-2018 Sociale Zaken Maastricht

1. Kaderstelling

1.1 Algemeen

Met de komst van onder andere de nieuwe Wet werk en bijstand (WWB) in 2004 en de Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening (Wet BUIG), hebben de gemeenten aanzienlijke beleidsvrijheid gekregen. Dit zowel voor wat betreft de inhoudelijke beleidskeuzes als de wijze van uitvoering. Daar gaat mee gepaard dat gemeenten volledig verantwoordelijk zijn voor de financiering. De gemeenten hebben door een volledige budgettering van de te verstrekken uitkeringen een grote financiële verantwoordelijkheid gekregen. De nieuwe Participatiewet heeft hierin geen verandering gebracht. Wel hebben de gemeenten de zorg over een grotere doelgroep gekregen. Ook mensen met een arbeidsbeperking kunnen namelijk een beroep doen op de Participatiewet.

Het zorgdragen voor een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering bij de uitvoering van de wetgeving is dan ook van groot belang. Ervoor zorgen dat alleen diegenen een inkomensvoorziening krijgen die daar ook daadwerkelijk recht op hebben, is hierin een belangrijk element.

Het concept van hoogwaardige handhaving past dan ook precies in deze gedachtegang. Doordat de kosten voor inkomensondersteuning geheel voor rekening van de gemeente komen loopt de gemeente daarmee ook grote risico's. Een onnodig beslag op middelen door misbruik en oneigenlijk gebruik gaat ten koste van de beschikbare budgetten van de gemeente. Daarnaast verhoogt hoogwaardige handhaving de kwaliteit van de bedrijfsvoering waardoor er efficiënter en effectiever gewerkt kan worden. Het is dan ook belangrijk om de schadelast, waar mogelijk, voor de gemeente te beperken.

Verder heeft hoogwaardige handhaving nog een belangrijk maatschappelijk belang. Vanuit de samenleving wordt namelijk verwacht dat (financiële) hulp uitsluitend terecht komt bij degenen die dat echt nodig hebben. En daar waar sprake is geweest van ten onrechte en/of teveel verstrekte middelen, deze worden teruggevorderd en/of worden verhaald.

Hoogwaardig handhaven versterkt in die zin het maatschappelijk draagvlak voor de bijstandsvoorzieningen

1.2 Verordening handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.

In de gezamenlijke handhavingsverordening voor Maastricht-Heuvelland wordt handhaving als een van de kerntaken aangemerkt. In artikel 2 van deze verordening krijgen de colleges van Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul de opdracht een uitvoeringsplan Hoogwaardig Handhaven vast te stellen, in het kader van het bestrijden van ten onrechte ontvangen bijstand evenals van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet.

Binnen dit uitvoeringsbesluit wordt gesproken over (inkomens)ondersteuning. Door gebruik te maken van dit begrip wordt bewerkstelligd dat het uitvoeringsbesluit betrekking heeft op alle sociale wetten waar uitvoering aan wordt gegeven.

2. Handhaving

2.1 Definitie

Voordat het onderwerp handhaving wordt uitgewerkt eerst een korte definitie.

Handhaving betreft alle activiteiten van de overheid die erop gericht zijn dat regels worden nageleefd.

Daarbij worden de volgende doelstellingen beoogd:

- Het bevorderen van de *spontane* nalevingsbereidheid van (potentiële) klanten. Dit wil zeggen dat zij uit eigen beweging de juiste en volledige gegevens verstrekken, op grond waarvan het recht op (inkomens)ondersteuning kan worden bepaald.
- Maatschappelijk draagvlak hebben en houden voor de regels.
- Het terugdringen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Als aanvulling op preventieve activiteiten zijn repressieve maatregelen mogelijk zoals controle, opsporing en sanctionering. Overigens kan van deze repressieve activiteiten ook weer een preventieve werking uitgaan.

Naleving, handhaving

In de gemeentelijke dienstverlening worden de begrippen handhaving en naleving naast en door elkaar gebruikt.

Met *naleving* wordt het handelen van de klant bedoeld. Die is zelf verantwoordelijk voor de naleving van de verplichtingen die aan een uitkering zijn verbonden.

Handhaving daarentegen zijn de inspanningen die de gemeente doet om de naleving van wet- en regelgeving te controleren en te versterken. Hierbij gaat het om de controle van de rechtmatigheid van de uitkeringsverstrekking en om de doelmatigheid van de re-integratie-inspanningen.

Het begrip "*misbruik en oneigenlijk gebruik*" wordt in de wet gehanteerd voor het verwijtbaar niet-naleven van de inlichtingenplicht. Hierdoor ontstaat schade die met terugvordering en een boete moet worden hersteld. Het niet-naleven van de arbeids- en re-integratieverplichtingen is geen oneigenlijk gebruik. Het college van B en W moet in die gevallen een maatregel opleggen op grond van de wet en op basis van de gemeentelijke afstemmingsverordening. Het doel daarvan is om klanten te stimuleren om zich in te spannen werk te vinden.

2.2 Waaron hoogwaardig handhaven?

Ons sociaal zekerheidsstelsel biedt in onze samenleving bestaanszekerheid. Het stelsel is gericht op bescherming tegen zaken die het bestaan onder druk zetten: werkloosheid, arbeidsongeschiktheid, armoede, schulden, etc. en is gebaseerd op vertrouwen.

Het stelsel richt zich dan ook op de participatie van de klant in de samenleving door middel van werk, via beschermde arbeidsplaatsen of andere vormen van meedoen.

Om het stelsel van de sociale zekerheid in stand te kunnen houden, is draagvlak in de samenleving nodig. Sociale voorzieningen kosten veel geld en het geld dat er is, moet wel terecht komen waar dat nodig is en bij mensen die er recht op hebben.

Om misbruik van de gelden tegen te gaan is een goede dienstverlening noodzakelijk. Hoogwaardige handhaving is in al zijn facetten een onderdeel van de dienstverlening. Burgers moeten er op kunnen rekenen dat er sprake is van een doelmatige en een rechtmatige verdeling van overheidsmiddelen in de sociale zekerheid. Handhaving behoort dus een integraal onderdeel te zijn van de dienstverlening aan mensen met een uitkering, in alle fases van het dienstverleningsproces.

Daarnaast versterkt hoogwaardige handhaving de onderlinge vertrouwensrelatie van klant en consulent als wederzijdse verplichtingen helder zijn. En het helpt klanten om zich aan de regels te houden. Daardoor hoeft minder tijd en middelen te worden gestoken in controleren, opsporen van misbruik en terugvorderen. Klanten hoeven dan geen geld terug te betalen (waardoor men in financiële problemen kan komen, hetgeen hun activering en zelfredzaamheid in de weg staat).

Het belang van preventie is nog groter geworden nu, met de komst van de nieuwe wet per 01-01-2013, onterecht verkregen uitkeringsgelden (door het verstrekken van onjuiste inlichtingen) altijd en met hoge boetes moeten worden terugbetaald.

2.3 Visie: De cirkel van naleving

Hoogwaardige handhaving is vertaald in vier visie-elementen (ook wel aandachtsgebieden genoemd) met bijbehorende handhavinginstrumenten. Hierbij is tevens gekeken of het accent binnen die elementen ligt op preventie of repressie.

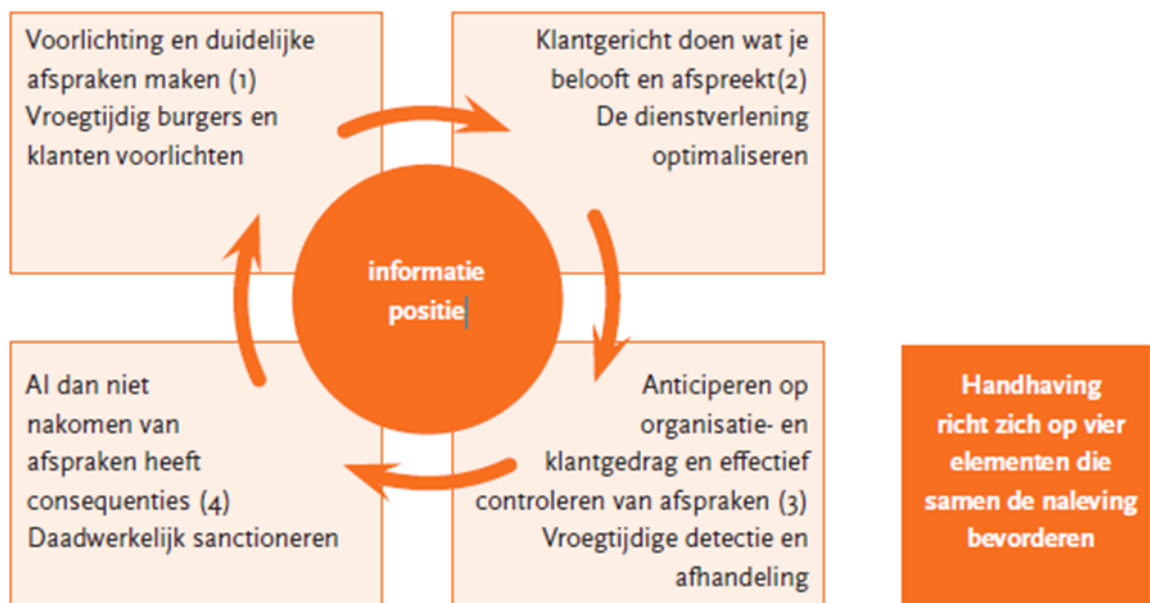
In dit plan wordt de inhoudelijke visie op handhaving omgezet in een concrete aanpak.

De dienstverlening van gemeenten is erop gericht om klanten te begeleiden naar werk. Klanten krijgen onder voorwaarden een re-integratie- of participatieaanbod (scholing, gesubsidieerd werk, tijdelijk of deeltijdwerk of sociale activering) naast de uitkering. Klanten zijn verplicht om te solliciteren naar alle soorten van normaal werk. Ze kunnen geen eisen stellen aan salarisniveau, opleidingsniveau of vereiste ervaring. En ze moeten ook tijdelijk werk, deeltijdwerk en flexibel werk via een uitzendbureau aanvaarden. Wie aan het werk is, heeft minder gelegenheid tot frauderen met een uitkering. Re-integratie is daarmee ook een belangrijk handhavinginstrument.

Door handhaving integraal te verbinden aan re-integratie ontstaat een sluitende aanpak, ook wel de cirkel van naleving genoemd. De cirkel van naleving is in wezen het model van methodisch werken op het terrein van handhaving. De kern daarvan is dat het effectiever is aan te zetten tot wenselijk gedrag (zoeken naar werk) dan te bestraffen. De cirkel van naleving verbindt zo rechtmatigheid met doelmatigheid. De cirkel van naleving is gericht op effectief werken. Hierbij treedt enige standaardisatie op, maar dit is geen doel op zich.

Handhaven is zo de hoeksteen van de uitvoering en niet het sluitstuk. Alle elementen van de cirkel van naleving stimuleren klanten om de verplichtingen van de bijstand na te leven en dragen zo bij aan de doelmatigheid van re-integratie en participatie. Van vroegtijdig informeren, zo goed mogelijk uitvoeren van de dienstverlening en controleren op maat tot het eventuele daadwerkelijk sanctioneren.

'De cirkel van naleving' (het handhavingproces in beeld):

Als klanten hun (re-integratie)verplichtingen en afspraken nakomen, levert dat hen winst op in de vorm van werk, participatie in de samenleving of bijvoorbeeld (bij- en om)scholing of training. Ook belonen gemeenten goed nalevingsgedrag door minder vaak informatie op te vragen. Maar gemeenten moeten het schenden van afspraken en niet-nakomen van verplichtingen blijven voorkomen. Dit kan door heldere voorlichting over rechten en plichten, optimale dienstverlening waarin de gemeente afspraken binnen de gestelde termijnen nakomt en (de perceptie van) een hoge pakkans bij misbruik en daadwerkelijk sanctioneren.

Meer concreet ziet het er als volgt uit:

Preventief; voorkómen van misbruik en oneigenlijk gebruik door:

Vroegtijdig en goed informeren: Klanten en burgers moeten vroegtijdig en goed geïnformeerd worden over de rechten en plichten.

Optimaliseren dienstverlening: de dienstverlening op het gebied van handhaving moet geoptimaliseerd worden. De regels en de controlepraktijk die daaruit voortvloeit vergen acceptatie. Dat wordt vergemakkelijkt als zo min mogelijk organisatorische of procedurele drempels worden opgeworpen, gebaseerd op wederkerigheid (wie goed doet, goed ontmoet).

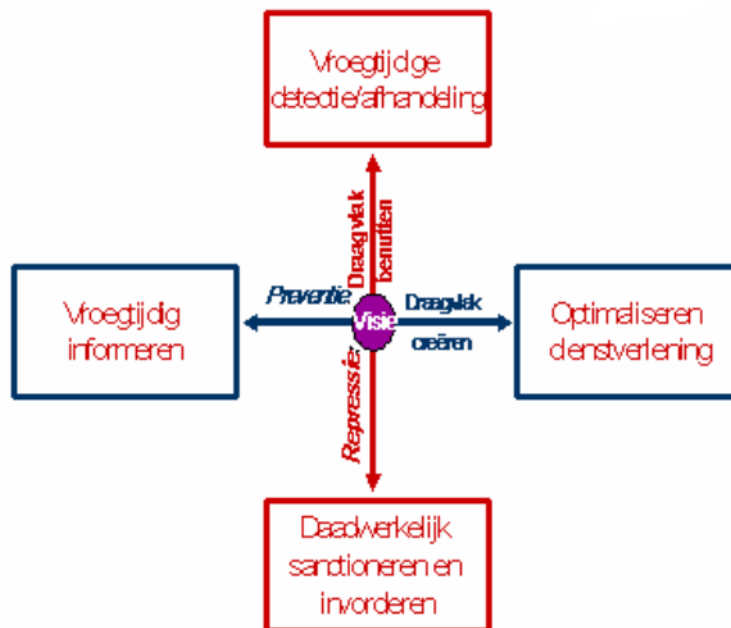
Repressief; bestrijden van misbruik en oneigenlijk gebruik en door:

Vroegtijdige detectie: misbruik en oneigenlijk gebruik en vroegtijdig constateren en afhandelen. De pakkans bij overtreding wordt daardoor als hoog ervaren.

Daadwerkelijk sanctioneren: geconstateerd misbruik en oneigenlijk gebruik en metterdaad sanctioneren. Sanctie moet voldoende preventief effect hebben en de sanctie dient ook daadwerkelijk opgelegd en uitgevoerd te worden; lik op stuk.

In schema:

Visie op hoogwaardige handhaving WWB

Zoals gezegd is het handhavingsbeleid erop gericht de (spontane) nalevingsbereidheid van burgers te vergroten. De bovenstaande vier elementen dragen daar elk op een eigen manier aan bij. De kans dat mensen zich (spontaan) aan wet en regels houden, wordt immers groter als zij:

- Goed geïnformeerd zijn over hun rechten en plichten;
- De regels – en de controlepraktijk die daaruit voortvloeit – accepteren. Dat wordt vergemakkelijkt als zo min mogelijk organisatorische of procedurele drempels worden opgeworpen;
- De pakkans bij overtreding als hoog ervaren;
- Voldoende worden afgeschrikt door opgelegde én uitgevoerde sancties (die overigens wel in proportie moeten zijn).

De kern van de visie op hoogwaardig handhaven is nu om de vier elementen in samenhang uit te voeren, zodat ze elkaar wederzijds versterken en een goede balans gevonden wordt tussen preventie en repressie.

De samenhang ziet er als volgt uit: preventieve activiteiten versterken het draagvlak bij de burgers. Dit maakt het mogelijk om repressieve elementen in te zetten: intensieve controle op maat, feitelijke sanctionering.

Aan de hand van de vier visie-elementen wordt in hoofdstuk 3 de handhaving in de praktijk beschreven en een aantal handhavingsactiviteiten en -instrumenten kort benoemd. De specifieke beschrijving van deze activiteiten en instrumenten, de manier hoe deze worden ingezet en door wie, wordt door de directie vastgelegd in nader op te stellen uitvoerings-notities.

2.4 Handhaving in de praktijk

Dat de mensen in de uitvoering (consulenten) een cruciale rol spelen bij het bevorderen van de naleving van bijstandsverplichtingen is al aangehaald. Het is daarom van belang dat de directie (het management) faciliteert

met voldoende personele capaciteit en de juiste hulpmiddelen. Ook is het belangrijk dat wordt gestuurd op resultaten en ontwikkeling van vakmanschap, realistische doelen worden gesteld en successen worden gevierd. De directie (manager) vertaalt de wettelijke regels en de uitgangspunten van het lokale bestuur naar de uitvoering via diverse uitvoeringsnotities. De directie (manager) formuleert opdrachten voor het team en de individuele medewerkers: wat is jouw bijdrage aan het doel van de sociale dienst, de eigen gemeente en de landelijke wetgever? Door werving, selectie en de personele beoordelingscyclus zorgt de directie (manager) dat medewerkers goed in staat zijn om hun opdracht te vervullen. Om hoogwaardig handhaven in de praktijk te verwezenlijken wordt daarnaast ingezet op systematisch handhaven en methodisch werken.

Preventief handhaven

Zoals gesteld is handhaving voor een belangrijk deel het werk van de uitvoering (consulenten). Voor een optimale dienstverlening moet een goed evenwicht worden gevonden tussen handhaving en begeleiding. Soms zijn beide aspecten eenvoudig te verenigen. Handhaving is immers niet alleen controle en klanten aanspreken op misbruik en oneigenlijk gebruik, maar ook goede (nalevings)communicatie, het sturen van de verwachtingen van klanten, heldere afspraken maken over re-integratie en participatie en zelf afspraken nakomen.

Methodisch werken en vakmanschap voor effectieve re-integratie

Methodisch werken is wat de rijke schakering aan handhavingsmethoden verbindt. Door methodisch te werken kunnen uitvoerders (consulenten) het dienstverleningsproces meer uniformeren. Daardoor kunnen ze (de schijn van) willekeur vermijden. Het maakt het ook makkelijker voor collega's uit alle disciplines om te leren van elkaars ervaringen en resultaten (in de vorm van kennisoverdracht of intervisie). Hierdoor kunnen effectieve dienstverlenings-strategieën in kaart worden gebracht en worden toegepast.

Methodisch werken is een voorwaarde voor succes, maar het geen garantie. De uitvoerder (consulenten) ervaart dagelijks dilemma's bij het werken met klanten. Handel ik volgens de regels van de wet of houd ik zoveel mogelijk rekening met de omstandigheden van de klant? Het maken van de juiste afwegingen van geval tot geval (maatwerk) behoort tot de expertise van een uitvoerder (consulenten). Daarvoor zijn de juiste basishouding en vaardigheden (vakmanschap) cruciaal. Maatwerk binnen de kaders van de wet blijft dan ook het uitgangspunt.

2.4.1 Preventief

Vroegtijdig informeren

Om de Participatiewet, IOAW en IOAZ goed te kunnen uitvoeren en klanten snel aan werk te helpen, begint de uitvoering al voordat iemand een uitkering aanvraagt. Als potentiële klanten een goed beeld hebben van het sociale stelsel en de voorwaarden en plichten van een uitkering, kunnen ze beter beoordelen of ze daar een beroep op willen en mogen doen. Dat voorkomt dat ze ten onrechte bijstand aanvragen.

Informatie over de gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik en gaat misbruik tegen. Daarom wordt geïnvesteerd in publieksvoorlichting over uitkeringen. Daarbij wordt ook gewezen op andere inkomensondersteunende regelingen die klanten vaak niet kennen en dus niet gebruiken. Ook komt de arbeids- en re-integratieplicht aan de orde. Hierdoor weten potentiële klanten dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor het vinden van werk en dat er zelfredzaamheid van hen wordt verwacht.

Wat kan de Participatiewet, de IOAW en IOAZ voor betrokkene(n) betekenen?

Welke dienstverlening mag de klant verwachten? Maar ook: wat wordt daarbij van de klant zelf verlangd? Wat zijn de spelregels, de 'dienstverleningscondities'? Juiste en tijdige informatie is een noodzakelijke voorwaarde voor een transparante en klantgerichte uitvoeringspraktijk. Dit vraagt om een informatie-op-maat-aanpak.

De laatste jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor (vroegtijdig) informeren als wezenlijk onderdeel van de preventieve handhaving. Lag vroeger het accent vooral op het controleren van regels, nu wordt het belang van (vroegtijdig) informeren op het gebied van handhaving uitdrukkelijk onderkend. Immers, als mensen slecht geïnformeerd zijn, kunnen ze een verkeerd verwachtingspatroon opbouwen – met alle risico's van dien.

Met de aanscherpingen van het sanctieregime van de WWB (boeten en uniforme re-integratieplichten), dat vanaf januari 2015 binnen de Participatiewet is gaan gelden, is door de wetgever nog forser nadruk gelegd op repressie. Dit betekent dat vanuit de systematiek van hoogwaardig handhaven het belang van een vroegtijdige informatievoorziening nog zwaarder weegt. Activiteiten en instrumenten binnen de 4 elementen moeten

elkaar immers in evenwicht houden. Worden aan schending van verplichtingen zware consequenties verbonden dan moet met een goede gerichte voorlichting vooraf worden voorkomen dat uit eigen aannames of onwetendheid misbruik en oneigenlijk gebruik voortkomt of re-integratieplichten worden geschonden. Dat kan door de (potentiële) klant vroegtijdig en volledig te informeren over diens rechten en plichten. Een juiste en tijdige voorlichting vormt een noodzakelijke voorwaarde voor een transparante en rationele handhavingspraktijk, onder het motto: "geen handhaving zonder communicatie en geen communicatie zonder handhaving".

Optimaliseren dienstverlening

Dienstverlening wordt door Van Dale gedefinieerd als: "hulp die een persoon, instantie of onderneming biedt aan het publiek". Optimaliseren is het verbeteren van de bestaande dienstverlening waarbij getracht wordt om op een zo doeltreffende, doelmatige en rechtmatige manier processen uit te voeren. Het optimaliseren van dienstverlening is in deze een continu proces. Steeds moet bekeken worden of geleverde diensten kunnen worden verbeterd waardoor de klant beter geholpen wordt. Achterliggende gedachte hierbij is dat onnodige procedurele belemmeringen irritaties oproepen. Hierdoor wordt de spontane bereidheid om wetten en regels na te leven verminderd. In de uitvoering dienen tevens wettelijke kaders zoals de Wet eenmalige gegevensuitvraag en administratieve lastenverlichting te worden betrokken.

Activiteiten en Instrumenten

De instrumenten die kunnen worden gebruikt zijn o.a.: Website, Nieuwsbrief, Cliëntenraad, Gegevensverstrekking.

De specifieke beschrijving van deze activiteiten en instrumenten, de manier hoe deze worden ingezet en door wie, wordt door de directie vastgelegd in nader op te stellen uitvoerings-notities.

2.4.2 Repressief

Vroegtijdige detectie

Overtredingen vroegtijdig constateren en afhandelen. Ondanks alle te nemen maatregelen kan het toch nog een keer mis gaan. Daarom zijn detectie en vroegtijdig signaleren van het niet nakomen van verplichtingen van groot belang. Hoe eerder e.e.a. wordt ontdekt hoe eerder men maatregelen kan nemen. Hierdoor wordt het afhandelingproces verkort en de slagingskans verhoogd.

Tevens wordt hierdoor de hoogte van de vordering verlaagd en de invordering eenvoudiger (bv verrekening bij detectie binnen 3 maanden). Door de pakkans bij overtreding als hoog te laten ervaren ontstaat er een preventieve werking. Hierbij wordt het principe van signaal-sturing gehanteerd. Signaalsturing, het woord zegt het al, kenmerkt zich door controles naar aanleiding van een signaal. Dit signaal kan op diverse manieren tot stand komen (digitaal, anonieme tips, observatie door medewerkers). Hierbij wordt gebruik gemaakt van de voorhanden zijnde digitale instrumenten, zoals bijvoorbeeld het Inlichtingenbureau. Verder is het van groot belang dat medewerkers in staat zijn signalen te herkennen en dat hier op de juiste wijze naar wordt gehandeld.

De specifieke beschrijving van deze activiteiten en instrumenten, de manier hoe deze worden ingezet en door wie, wordt door de directie vastgelegd in nader op te stellen uitvoeringsnotities.

Sanctioneren

De beide aanscherpingen van de WWB die thans ook gelden binnen de Participatiewet verplichten gemeenten om bij schending van de inlichtingenplicht boeten op te leggen en bij niet nakoming van uniforme re-integratieverplichtingen strenge maatregelen toe te passen.

In het kader van hoogwaardig handhaven werd vanuit een "lik op stuk beleid" al zo spoedig mogelijk na vaststelling van de overtreding gesanctioneerd. De Participatiewet brengt daarin geen verandering. Ook nu wordt die lijn voortgezet. Alleen gaat het door de aanscherpingen om forse boeten en maatregelen. Bij het opleggen moet natuurlijk de hoogst mogelijke zorgvuldigheid worden betracht.

Wanneer het niet of onvoldoende voldoen aan de verplichtingen zonder gevolgen blijft, is dit niet alleen zonde van de reeds verrichte werkzaamheden, het is ook een aanmoediging tot (het voorzetten van) misbruik. Dit dient voorkomen te worden door zo spoedig mogelijk nadat de overtreding is vastgesteld daadwerkelijk te sanctioneren. De sanctie dient een voldoende afschrikkend effect te hebben en ook daadwerkelijk te worden

opgelegd en uitgevoerd. Met het daadwerkelijk en zo kort mogelijk na constatering van de overtreding sanctioneren wordt ook beoogd dat dit bijdraagt aan het verhogen van de spontane nalevingsbereidheid. In het kader van het begrip “misbruik en oneigenlijk gebruik mag niet lonen” is het daadwerkelijk sanctioneren een belangrijk onderdeel. Het vormt een essentieel onderdeel van het ‘lik op stuk beleid’.

De hoogte van de boeten is vastgelegd in de Participatiewet.

De wetgever heeft na jurisprudentie wel een aanpassing van de Sociale Zekerheidswetten rondom de boeten doorgevoerd. Die aanpassingen komen er -kort weergegeven- op neer dat bij het bepalen van de hoogte van de boeten het evenredigheidsbeginsel consequent moet worden toegepast. In het Uitvoeringsbesluit Boeten zijn al criteria aangereikt om de boete te matigen op grond van verminderde verwijtbaarheid.

De hoogte van de maatregelen is nader uitgewerkt in de Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.

Binnen de uitvoering van sociale zekerheidswetten is tevens bepaald dat de gemeente actief moet controleren of een klant zich inspant om uitkeringsonafhankelijk te worden. Dit betekent dat een klant, wanneer van toepassing, zijn arbeidsverplichtingen dient na te komen. Tevens wordt verwacht dat de klant zijn volledige medewerking verleent ten aanzien van een ingezet traject. Wanneer dit niet het geval is, dient op eenzelfde consequente wijze een maatregel opgelegd te worden. De hoogte van deze maatregelen is tevens vastgelegd in de hiervoor genoemde afstemmingsverordening.

Activiteiten en Instrumenten

De instrumenten die kunnen worden gebruikt zijn o.a.: Basisregistratie personen (BRP), Inlichtingenbureau, Suwinet, Huisbezoeken en Maatregelen.

Maar ook Terugvordering en Verhaal, Incasso en Boeten behoren tot deze instrumenten en worden nader uitgewerkt in hoofdstuk 3 omdat deze instrumenten onderdeel uitmaken van het onderwerp Debiteuren. De verdere specifieke beschrijving van deze activiteiten en instrumenten, de manier hoe deze worden ingezet en door wie, wordt door de directie vastgelegd in nader op te stellen uitvoeringsnotities.

3. Debiteuren

Zoals al verwoord in paragraaf 2.4.2 behoren de repressie-instrumenten Terugvordering, Verhaal, Incasso en Boeten ook tot het onderwerp Debiteuren. Om hiervoor niet een apart uitvoeringsbesluit op te stellen, is er voor gekozen om dit onderwerp onderdeel te laten uitmaken van het onderhavig uitvoeringsbesluit. Misbruik en oneigenlijk gebruik is namelijk één van de thema's die aan de orde komen bij hoogwaardig handhaven.

Ook voor het onderwerp Debiteuren geldt dat de kerngedachte is: Iedereen is nodig om de sociale zekerheid in Nederland kwalitatief op een hoog niveau én betaalbaar te houden.

In dat licht is een efficiënt en effectief debiteurenbeleid een ‘must’.

Omdat een aantal zaken (bijvoorbeeld: het verhalen van bijstand) niet verplicht is, moet steeds de overweging worden gemaakt of een en ander wel zin heeft. Zo zijn de uitvoering van deze werkzaamheden zeer bewerkelijk en kost dit toch al snel een aantal fulltime-requivalenten (fte's).

Toch zijn er genoeg argumenten om een actief debiteurenbeleid te voeren. Zo mag misbruik van een uitkering nooit worden beloond, door het ten onrechte verstrekte bedrag niet terug te vorderen. Daarnaast is het niet logisch een onderhoudsplichtige niet aan te spreken op zijn onderhoudsplicht. Indien hij/zij namelijk een bijdrage kan leveren, bespaart dit de gemeenschap (veel) bijstandsgeld en vergroot dit het draagvlak.

Daarnaast zijn de gemeenten volledig verantwoordelijk voor de financiering van de verstrekte bijstandsgelden. Weliswaar krijgt elke gemeente van het Rijk een budget toegewezen waaruit zij de bijstand kan betalen, maar op het moment dat dit budget wordt overschreden, zal de bijstand gefinancierd moeten worden uit andere gemeentelijke inkomstenbronnen. Wanneer aan het einde van het jaar blijkt dat het verkregen rijksbudget onvoldoende is geweest om de verstrekte bijstand te kunnen betalen, kan de gemeente een beroep doen op het rijk voor een aanvullende (incidentele of meerjarige) uitkering (IAU/MAU). De gemeente zal in een dergelijk geval wel moeten aantonen dat zij er alles aan heeft gedaan om zoveel mogelijk bijstandsccliënten te laten

uitstromen en zo weinig mogelijk bijstandsgelden te verstrekken. Omdat een actief debiteurenbeleid leidt tot een verlaging van de bijstandsuitgaven, is hierdoor in ieder geval aan één van de voorwaarden voldaan om een beroep te doen op de aanvullende uitkering.

Als laatste verwacht het rijk van de gemeenten dat zij een terugvorderingsbeleid voeren dat een effectieve bijdrage levert aan een adequate bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik.

3.1 Inleiding

Bij de uitvoering van de Participatiewet (PW), de Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere of gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) en de Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) ontstaan vorderingen op (voormalig) uitkeringsgerechtigden en derden. Zo wordt de onjuiste of ten onrechte verstrekte uitkering teruggevorderd of worden de kosten van uitkeringen verhaald op de onderhoudsplichtige en/of de nalatenschap. Ook ontstaan vorderingen vanwege het opleggen van bestuurlijke boeten. Omdat ook onderdelen van de Wet Inburgering (handhaving) en de Wet Kinderopvang (betaalbaarstelling) worden uitgevoerd, kunnen ook vorderingen ontstaan op die twee werkterreinen.

Omdat de ontvangsten uit inning van deze vorderingen volledig toekomen aan de gemeenten en de uitvoering van het debiteurenbeleid mee wordt gewogen door de overheid bij de vaststelling van de toe te kennen bijstandsbudgetten, is het van belang de incasso van de vorderingen adequaat en efficiënt uit te voeren. Daarnaast is het voor de burgers van belang te weten hoe het debiteurenbeleid eruit ziet, aangezien zij hier rechten aan kunnen ontlenuen, maar hierdoor ook weten wat hun plichten zijn. Met andere woorden: men weet waar men aan toe is.

Als laatste zullen de bezwarencommissies en de rechters de genomen besluiten niet alleen toetsen aan wet- en regelgeving, maar ook aan het vastgestelde beleid.

3.2 Algemeen

Vorderingen voortvloeiend uit de werkzaamheden kunnen dan ook als volgt worden gerangschikt:

- Vorderingen in verband met Terugvordering;
- Vorderingen in verband met Verhaal op derden;
- Vorderingen in verband met opgelegde Boeten;
- Vorderingen in verband met de handhaving van de Inburgeringsplicht en
- Vorderingen in verband met Kinderopvang.

In Hoofdstuk 4 (titel 4.4.) van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) is een algemene regeling opgenomen met betrekking tot bestuursrechtelijke geldschulden. De regeling is niet alleen van toepassing op vorderingen die de overheid op de burger heeft, maar geldt ook voor vorderingen van de burger op de overheid. Er staan bepalingen over:

- de vaststelling en inhoud van de verplichting tot betaling;
- verzuim om te betalen en wettelijke rente;
- verjaring van vorderingen en
- aanmaning en invordering bij dwangbevel.

Naast deze wettelijke bepalingen kenmerkt het debiteurenbeleid van Maastricht-Heuvelland zich als volgt:

<i>Doeltreffend:</i>	de schuld moet binnen een redelijke termijn volledig te worden terugbetaald.
<i>Sociaal:</i>	Maastricht-Heuvelland onderscheidt zich van reguliere incassobureaus door niet ongenueanceerd het 'onderste uit de kan te halen'.
<i>Stimulerend:</i>	voor de debiteur moet het aantrekkelijk zijn om vrijwillig een regeling aan te gaan zodat niet tot verplichte invordering (executie) behoeft te worden overgegaan.
<i>Uitvoerbaar:</i>	voor de uitvoering moet de regeling inzichtelijk zijn en niet te bewerkelijk.
<i>Uniform:</i>	er dient een duidelijke lijn te worden getrokken voor de regio Maastricht-Heuvelland.

Individualiserend: de sociale en financiële omstandigheden moeten worden meegewogen bij het nemen van het (in)vorderingsbesluit, het bepalen van de hoogte en wijze van aflossing. Deze omstandigheden kunnen - afhankelijk ook van de ernst van de feiten - ertoe leiden dat niet de gehele voor beslag beschikbare ruimte wordt meegenomen (maatwerk).

Gezien het vorenstaande resulteert het beleid in een aantal uitgangspunten:

- a. alle (terug)vorderingen dienen te worden (terug)betaald;
- b. de aflossing van meerdere vorderingen geschiedt in principe tegelijkertijd, ieder voor eenzelfde deel;
- c. de debiteur wordt in principe in de gelegenheid gesteld een betalingsregeling te treffen;
- d. bij het treffen van een betalingsregeling wordt in beginsel rekening gehouden met het inkomen van de debiteur ;
- e. wettelijke rente en invorderingskosten als gevolg van het in verzuim zijn van de debiteur worden in rekening gebracht vanaf het moment dat wordt overgegaan tot invordering via de deurwaarder;
- f. de specifieke beschrijving van deze uitgangspunten, de manier hoe deze worden ingezet en door wie, wordt door de directie vastgelegd in een nader op te stellen uitvoeringsnotitie.

In de volgende paragrafen wordt het gehanteerde beleid per soort vordering uitgediept.

3.3 Terugvordering

Sedert 1 januari 2013, de inwerkingtreding van de Wet aanscherping handhaving- en sanctiebeleid SZW-wetgeving, is de bevoegdheid tot terugvordering deels omgezet in een wettelijke verplichting. Meer specifiek gaat het om vorderingen die het gevolg zijn van ten onrechte ontvangen uitkering in verband met schending van de inlichtingenplicht.

De verplichting tot terugvordering komt daarbij mede tot uiting in:

- a. een verplichting tot verrekening van deze vordering met een eventueel recht op algemene bijstand, een uitkering in het kader van de IOAW of IOAZ dan wel een Bbz-uitkering en
- b. een wettelijk verbod om medewerking te verlenen aan een schuldregeling indien de vordering is ontstaan door het niet of niet behoorlijk nakomen van de inlichtingen-verplichting, voor zover deze medewerking leidt tot gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de vordering.

Deze terugvorderingsverplichting geldt alleen voor vorderingen die zijn ontstaan na de inwerkingtreding van genoemde wet (1 januari 2013). Dat geldt ook voor de hierboven onder a en b genoemde verplichtingen. Is het besluit tot terugvordering voor 1 januari 2013 afgegeven dan blijft, ook voor de vordering als gevolg van schending van de inlichtingenplicht, een en ander een bevoegdheid.

Het nieuwe beleid wijkt voor wat betreft de niet-fraudevorderingen niet af van het oude debiteurenbeleid. Er wordt ook nu weer consequent gebruik gemaakt van de door de wet geboden bevoegdheid tot terugvordering, opschorting, intrekking/herziening, brutering, verrekening, kwijtschelding en invordering. De specifieke beschrijving hiervan, wordt door de directie vastgelegd in nader op te stellen uitvoeringsnotities.

Door de "wettelijke knip" tussen niet-fraudevorderingen en fraudevorderingen kan bij fraudevorderingen niet (zoals bij niet-fraudevorderingen) de mogelijkheid worden geboden voor kwijtschelding van een enkele restant fraudevordering. De Participatiewet, de IOAW en de IOAZ bepalen zelf dat in een beperkt aantal situaties na lange tijd (tien jaar) van (terug)vordering of verdere (terug)vordering van fraudevorderingen kan worden afgezien.

3.4 Boeten

Onder bepaalde omstandigheden is het mogelijk om (gedeeltelijk) af te zien van een bestuurlijke boete en kan volstaan worden met het geven van een waarschuwing. De specifieke beschrijving hiervan, wordt door de directie vastgelegd in nader op te stellen uitvoeringsnotities.

3.5 Verhaal op derden

Bij verhaal op derden gaat het om het terugkrijgen van de kosten van bijstand (in het kader van de Participatiewet, de IOAW, de IOAZ en de Bbz) van een andere persoon dan de uitkeringsgerechtigde, bijvoorbeeld in verband met: 1. de onderhoudsplicht, 2. nalatenschappen en 3. schenkingen.

Verhaal op derden is geen verplichting maar een bevoegdheid. Hieruit volgt dat er beleidsruimte is om zelf eigen afwegingen te maken over de wijze waarop hieraan invulling wordt gegeven. Het gaat dan niet alleen om het verhalen op zichzelf maar ook om de wijze waarop de beleidsruimte wordt ingevuld met betrekking tot de invordering van deze vorderingen maar ook de wijze waarop vorm wordt gegeven aan kwijtschelding. Het nieuwe beleid wijkt niet af van het oude beleid. Er wordt ook nu weer consequent gebruik gemaakt van de door de wet geboden bevoegdheid tot het instellen van verhaal. De specifieke beschrijving hiervan, wordt door de directie vastgelegd in nader op te stellen uitvoeringsnotities.

3.6 Inburgering

De gemeenten zijn nog voor een aantal Inburgeraars (nieuwkomers van vóór 1 januari 2013) verantwoordelijk. Enerzijds voor het aanbod van de inburgeringstrajecten en anderzijds voor het erop toezien dat het inburgeringstraject met goed gevolg wordt doorlopen (handhaving). Indien deze inburgeringsplichtigen door eigen toedoen het inburgeringsexamen niet halen, dient bezien te worden of er een boete moet worden opgelegd. Onder bepaalde omstandigheden is het mogelijk om (gedeeltelijk) hiervan af te zien. De specifieke beschrijving hiervan, wordt door de directie vastgelegd in nader op te stellen uitvoeringsnotities.

3.7 Kinderopvang

Bij het verstrekken van voorzieningen voor Kinderopvang kan de situatie zich voordoen dat deze voorzieningen zijn verstrekt op basis van onjuiste informatie. In die gevallen kan de voorziening worden teruggevorderd. Indien sprake is van terugvordering gelden de regels zoals vastgelegd bij paragraaf 3.3 (Terugvordering).

4. Projecten

Om een zo groot mogelijke flexibiliteit te krijgen kan gebruik worden gemaakt van projectmatige uitvoeringen. Dit kan bijvoorbeeld zijn dat in de vorm van een pilot gekeken wordt of een vernieuwing het gewenste effect oplevert. Maar het kan evenzo gebaseerd zijn op het verbeteren van procedures en processen (bv uitvoering lean-management waarbij overbodige handelingen uit de processen worden gehaald). Hierdoor kan beter en sneller op ontwikkelingen worden ingespeeld. Wanneer blijkt dat de pilot effect oplevert zal deze worden omgezet naar een structurele uitvoering en indien nodig worden verwerkt binnen het uitvoeringsbesluit Hoogwaardig Handhaven. Als laatste kunnen zogenaamde thema-controles plaatsvinden, zoals bijvoorbeeld 'het project 'derde geldstroom', 'voertuigen', 'ken je vader' enz. Uiteraard dienen deze pilots en projecten zich wel binnen het kader van de 4 visie elementen te bevinden. Doel is om flexibiliteit te creëren voor het ad hoc kunnen inspelen op situaties zonder dat hiervoor het uitvoeringsbesluit moet worden aangepast.

5. Opleiding/training personeel en management

Zoals al eerder opgemerkt is goed opgeleid personeel een belangrijke schakel in hoogwaardig handhaven en speelt dit in alle 4 de elementen een grote rol. Het leidt niet alleen tot betere dienstverlening maar draagt bijvoorbeeld ook bij aan een grotere fraude-alertheid waardoor misbruik en oneigenlijk gebruik kan worden voorkomen of vroegtijdig kan worden opgespoord. Een continu proces van uitwisseling van kennis en ervaring, is in dit verband van groot belang.

Op die manier kan worden nagegaan waar bijvoorbeeld nog zwakke plekken zitten, waar nog behoefte is aan extra sturing en/of bijscholing, etc.

6. Subregionale afstemming

In het door diverse gemeenteraden vastgestelde Beleidsplan Participatiewet 2015 Maastricht-Heuvelland is aangegeven dat de beleidsstukken zoveel mogelijk op elkaar worden afgestemd. Dat geldt ook voor dit uitvoeringsbesluit.

7. Samenvatting

Definitie handhaving:

Handhaving betreft alle activiteiten van de overheid die erop gericht zijn dat regels worden nageleefd.

Doelstelling: Doel is o.a. een juiste balans tussen de **plicht** om zo mogelijk zelf in de noodzakelijke kosten voor het bestaan te voorzien en het **recht** op inkomensvoorziening. Wie de bijstand misbruikt legt onterecht beslag op gemeenschapsgeld, haalt zo uiteindelijk de solidariteit onderuit en frustreert tevens een doeltreffende bevordering van de uitstroom.

Visie: Het voorkomen van misbruik (preventie) middels het *a) goed en vroegtijdig voorlichten van klanten en burgers en b) optimaliseren van de dienstverlening*. En, *het bestrijden van misbruik (repressie) door a) overtreding en misbruik vroegtijdig te constateren en af te handelen en b) geconstateerd misbruik metterdaad sanctioneren*.

Activiteiten en Instrumenten: Website, Nieuwsbrief, Cliëntenraad, Gegevensverstrekking, BRP, Inlichtingenbureau, Suwinet, Huisbezoeken, Terugvordering en Verhaal, Incasso, Boeten en Maatregelen (Debiteuren).

Projecten: Hierbij wordt bekeken of (nieuwe) activiteiten en instrumenten effectief zijn. Bij gebleken effectiviteit wordt dit omgezet naar een structurele uitvoering.

Opleiding/training personeel en management: Goed opgeleid personeel vormt een belangrijke schakel in hoogwaardig handhaven en leidt tot betere dienstverlening. Het is een continu proces van uitwisseling van kennis en ervaring.

8. Slotbepalingen

Nadere regelgeving

Het college is bevoegd, met de mogelijkheid van ondermandaat, om voorwaarden met betrekking tot de diverse voorzieningen nader vorm te geven.

Inwerkingtreding uitvoeringsbesluit

Dit besluit treedt in werking op 1 juli 2016.

Citeertitel

Dit besluit kan worden aangehaald als: Uitvoeringsbesluit hoogwaardig handhaven en debiteuren Participatiewet, IOAW en IOAZ Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.

Aldus besloten door:

burgemeester en wethouders van de gemeente **Eijsden-Margraten** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

M.F.M.E. Severeijns

D.A.M. Akkermans

burgemeester en wethouders van de gemeente **Gulpen-Wittem** in de collegevergadering van 12 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

E.J.P. Bessems (loco)

drs. A.R.B. van den Tillaar

burgemeester en wethouders van de gemeente **Maastricht** in de collegevergadering van 5 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

P.J. Buijtels

J.M. Penn-te Strake

burgemeester en wethouders van de gemeente **Meerssen** in de collegevergadering van 26 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. J.J.M. Eurlings

M.A.H. Clermonts-Aretz

burgemeester en wethouders van de gemeente **Vaals** in de collegevergadering van 3 mei 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. drs. J.H.M.J. Bertram

drs. R.L.T. van Loo

burgemeester en wethouders van de gemeente **Valkenburg aan de Geul** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

L.T.J.M. Bongarts

drs. M.J.A. Eurlings

B5

Sociaal Domein | *Maastricht – Heuvelland*

*Uitvoeringsbesluit individuele inkomenstoelage
Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.*

Status: versie besluitvorming
Datum: 1 april 2016

Artikel 1. Individuele Inkomensvoet

De belanghebbende van 21 jaar of ouder, doch jonger dan de pensioengerechtigde leeftijd, die langdurig een laag inkomen en geen in aanmerking te nemen vermogen als bedoeld in artikel 34 heeft en geen uitzicht heeft op inkomensverbetering, kan in aanmerking komen voor een individuele inkomensvoet.

Artikel 2. Langdurig laag inkomen

Het inkomen mag gedurende een onafgebroken periode van 36 maanden voorafgaand aan de peildatum (referteperiode) in beginsel niet hoger zijn geweest dan de van toepassing zijnde bijstandsnorm, exclusief de kostendelersnorm.

Artikel 3. Geen zicht op inkomensverbetering

1. Er is sprake van 'geen zicht op inkomensverbetering' indien het duidelijk is dat de belanghebbende ondanks alle inspanningen in de afgelopen drie jaar er niet in geslaagd is om een inkomen te verwerven hoger dan zijn of haar van toepassing zijnde bijstandsnorm, waarbij:
  - a. belanghebbende zich in de referteperiode (3 jaar) heeft gehouden aan de opgelegde verplichtingen;
  - b. belanghebbende voldoende heeft meegewerkt aan de arbeidsinschakeling / een ingezet re-integratietraject, en;
  - c. geen uitsluitingsgronden aanwezig zijn.
2. Bij het beoordelen of belanghebbende zich voldoende heeft ingespannen om tot inkomensverbetering te komen wordt gekeken naar de mogelijkheden en beperkingen van belanghebbende (zijn krachten en bekwaamheden) in combinatie met de geleverde inspanningen.

Artikel 4. Uitsluitingen

1. Is in de referteperiode een maatregel als gevolg van schending van re-integratie- of participatieverplichtingen opgelegd, dan kan daaraan de conclusie worden verbonden dat belanghebbende onvoldoende inspanningen heeft verricht om tot inkomensverbetering te komen en komt hij niet in aanmerking voor een individuele inkomensvoet.
2. Wanneer belanghebbende tijdens de referteperiode meer dan 2 maal een maatregel is verstrekt wegens het niet inschrijven c.q. tijdig verlengen van zijn inschrijving als werkzoekende kan er worden gesproken van frustreren van het re-integratieproces en bestaat er in beginsel geen recht op een individuele inkomensvoet.
3. Indien de belanghebbende op de peildatum of in de referteperiode een **opleiding volgt** of heeft gevolgd als bedoeld in de Wet op de studiefinanciering (WSF) of de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (Wtos) bestaat er in beginsel zicht op inkomensverbetering en dus geen recht op de individuele inkomensvoet.
  - a. Bij de beoordeling of een student in een concreet geval al dan niet recht heeft op een inkomensvoet dient onderzocht te worden of er in het individuele geval ten gunste van belanghebbende dient te worden afgeweken van het vastgestelde beleid (artikel 4:84 Awb).
4. Belanghebbenden, die in de referteperiode in **detentie** hebben verbleven komen niet in aanmerking voor de individuele inkomensvoet omdat hun het verwijt treft dat ze zich door eigen toedoen in een situatie hebben gebracht waardoor sprake is van het zich niet of onvoldoende inspannen om tot inkomensverbetering te komen.
  - a. Wanneer er sprake is van een bijzondere vorm van detentie kan de belanghebbende wel in aanmerking komen voor de individuele inkomensvoet.
5. Er bestaat geen recht op een inkomensvoet als belanghebbende of diens partner in de referteperiode **buiten Nederland heeft verbleven** en het verblijf per kalenderjaar bezien, langer was dan de periode genoemd in artikel 13 lid 1 onder e of artikel 13 lid 4 onder a van de Participatiewet. Bij een verblijf in het buitenland tijdens de referteperiode is niet objectief vast te stellen of iemand voldoet aan de bepalingen onder artikel 2 en 3.
  - a. Indien belanghebbende **objectief** kan aantonen tijdens zijn verblijf in het buitenland wel te hebben voldaan aan de bepalingen rond langdurig laag inkomen en inspanningen te hebben gedaan om te komen tot inkomensverbetering, dan kan hij wel in aanmerking komen voor de individuele inkomensvoet.

Artikel 5. Inkomenstoeslag van niet-bijstandsgerechtigden

1. Wanneer een belanghebbende niet onder de re-integratieverplichtingen van de Participatiewet valt, maar onder andere wetgeving dienen dezelfde criteria gehanteerd te worden als voor belanghebbenden die onder de Participatiewet vallen.
2. Voor personen die gedurende de referentieperiode gewerkt hebben als zelfstandige kan worden volstaan met de inkomensvoets. Voor wat betreft de periode van zelfstandige werkzaamheden wordt aangenomen dat men volledig heeft voldaan aan de re-integratieverplichting.

Artikel 6. Wijze van aanvraag en moment van toekenning

1. De peildatum kan in beginsel niet liggen vóór de dag waarop een persoon zich heeft gemeld om individuele inkomensvoets aan te vragen, tenzij sprake is van bijzondere omstandigheden.
2. Bijstandsverlening is alleen mogelijk op schriftelijk verzoek middels het hiervoor bestemd aanvraagformulier.

Artikel 7. De hoogte van de inkomensvoets

1. De individuele inkomensvoets bedraagt per jaar:
  - a. voor gehuwden: 39% van de gehuwdenorm;
  - b. voor alleenstaande ouders: 35% van de gehuwdenorm;
  - c. voor alleenstaanden: 28% van de gehuwdenorm.
2. Voor de vaststelling van de hoogte van de individuele inkomensvoets is de situatie van de belanghebbende op de peildatum bepalend.
3. Indien één van de gehuwden op de peildatum ingevolge artikel 11 of artikel 13, eerste lid van de wet is uitgesloten van het recht op bijstand, komt de belanghebbende echtgenoot in aanmerking voor een inkomensvoets naar de hoogte die voor hem als alleenstaande zou gelden.
4. De procentuele berekening wordt telkens naar boven afgerond op hele euro's.

Artikel 8. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op 1 juli 2016.

Artikel 9. Citeertitel

Dit besluit kan worden aangehaald als: Uitvoeringsbesluit individuele inkomensvoets Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.

Aldus besloten door:

burgemeester en wethouders van de gemeente **Eijsden-Margraten** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

M.F.M.E. Severeijns

D.A.M. Akkermans

burgemeester en wethouders van de gemeente **Gulpen-Wittem** in de collegevergadering van 12 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

E.J.P. Bessems (loco)

drs. A.R.B. van den Tillaar

burgemeester en wethouders van de gemeente **Maastricht** in de collegevergadering van 5 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

P.J. Buijtels

J.M. Penn-te Strake

burgemeester en wethouders van de gemeente **Meerssen** in de collegevergadering van 26 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. J.J.M. Eurlings

M.A.H. Clermonts-Aretz

burgemeester en wethouders van de gemeente **Vaals** in de collegevergadering van 3 mei 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. drs. J.H.M.J. Bertram

drs. R.L.T. van Loo

burgemeester en wethouders van de gemeente **Valkenburg aan de Geul** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

L.T.J.M. Bongarts

drs. M.J.A. Eurlings

Toelichting

Artikel 1 Individuele inkomenstoeslag

Vanaf 1 januari 2015 is, vanwege de invoering van de participatiewet, de categoriale voorziening langdurigheidstoeslag vervangen door de individuele inkomenstoeslag. De belanghebbende van 21 jaar of ouder doch jonger dan de pensioengerechtigde leeftijd, die langdurig een laag inkomen en geen in aanmerking te nemen vermogen als bedoeld in artikel 34 heeft en geen uitzicht heeft op inkomensverbetering komt in aanmerking voor een individuele inkomenstoeslag. Hierbij dient op basis van maatwerk gekeken te worden of er recht bestaat op een individuele inkomensvrijlating. Kernbegrippen waar naar gekeken dient te worden zijn de krachten en bekwaamheden van de individuele persoon in verhouding tot de inspanning die geleverd is om tot inkomensverbetering te komen.

Artikel 3 Geen zicht op inkomensverbetering.

Of belanghebbende zich voldoende heeft ingespannen kan in de praktijk blijken uit (periodieke) doelmatigheidsheronderzoeken maar kan ook volgen uit monitoring van re-integratieverplichtingen en andere door de gemeente geïnitieerde re-integratie en/of participatietaken of uit de inzet van instrumenten in dit kader. Volgt uit onderzoek dat belanghebbende zich niet of onvoldoende heeft ingespannen om te re-integreren of te participeren dan houdt dat in feite ook in dat hij daarmee niet of onvoldoende heeft getracht om tot inkomensverbetering te komen. De beste objectieve graadmeter in deze is dan ook na te gaan of er al dan niet een maatregel (verlaging van de uitkering) is opgelegd vanwege het niet nakomen van re-integratie- of participatieverplichtingen.

Overigens kan bij het ontbreken van arbeidsverplichtingen worden aangenomen dat een belanghebbende heeft voldaan aan zijn re-integratieverplichtingen.

Artikel 5 Inkomenstoeslag van niet-uitkeringsgerechtigden

Wanneer de aanvrager(s) niet onder de re-integratieverplichtingen van de Participatiewet vallen maar onder andere wetgeving dienen dezelfde criteria gehanteerd te worden als voor belanghebbenden die onder de participatie wet vallen. In de praktijk betekent dit dat er een controle dient plaats te vinden of belanghebbende(n) zich tijdens de referteperiode hebben gehouden aan de regels gesteld door de uitkeringsinstantie m.b.t. re-integratie. Hiertoe kan onder andere Suwinet worden geraadpleegd inzake opgelegde maatregelen.

B6

Sociaal Domein | *Maastricht – Heuvelland*

Uitvoeringsbesluit inkomstenvrijlating parttime werkzaamheden Participatiewet, IOAW en IOAZ Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.

Status: versie besluitvorming
Datum: 1 april 2016

Hoofdstuk 1. Algemeen

Artikel 1. Begripsbepalingen

Zo ver niet anders bepaald, worden de begrippen in deze beleidsregels gebruikt in dezelfde betekenis als in de Participatiewet, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen en in de Algemene wet bestuursrecht.

In dit uitvoeringsbesluit wordt verstaan onder:

de IOAW: de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers;

de IOAZ: de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen;

bijstandsnorm: 1° toepasselijke bijstandsnorm als bedoeld in artikel 5, onderdeel c, van de Participatiewet, of 2° grondslag van de uitkering als bedoeld in artikel 5 van de IOAW of artikel 5 van de IOAZ voor zover sprake is van een uitkering op grond van de IOAW of de IOAZ;

uitkering; een uitkering in het kader van de Participatiewet, IOAW of IOAZ.

inkomstenvrijlating: de inkomstenvrijlating als bedoeld in de artikel 31, tweede lid, onderdeel n en r,

Participatiewet, artikel 8, tweede en vijfde lid IOAW en artikel 8, derde en negende lid IOAZ;

inkomstenvrijlating medische urenbeperking: de inkomstenvrijlating als bedoeld in artikel 31, tweede lid onderdeel z Participatiewet;

Hoofdstuk 2. Recht op inkomstenvrijlating bij arbeid

Artikel 2. Inkomstenvrijlating voor personen van 27 jaar en ouder

Het college past op de van toepassing zijnde bijstandsnorm of grondslag eenmalig een inkomstenvrijlating toe indien:

- de uitkeringsgerechtigde inkomsten uit arbeid in deeltijd heeft verworven;
- die arbeid in deeltijd is aangevangen na de ingangsdatum van de uitkering en;
- de inkomsten uit die arbeid niet hoger zijn dan de toepasselijke bijstandsnorm of grondslag.

Artikel 3. Geen recht op inkomstenvrijlating

Er bestaat geen recht op inkomstenvrijlating en inkomstenvrijlating medische urenbeperking indien de bijstandsgerechtigde zijn inlichtingenplicht heeft geschonden door de inkomsten niet overeenkomstig die plicht te melden.

Hoofdstuk 3. Slotbepalingen

Artikel 4. Hardheidsclausule

In situaties waarin dit besluit niet voorziet dan wel situaties waarin van kennelijke hardheid dan wel onbillijkheid sprake zou zijn, beslist het college.

Artikel 5. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op 1 juli 2016.

Artikel 6. Citeertitel

Dit besluit kan worden aangehaald als: Uitvoeringsbesluit inkomstenvrijlating parttime werkzaamheden Participatiewet, IOAW en IOAZ Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.

Aldus besloten door:

burgemeester en wethouders van de gemeente **Eijsden-Margraten** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

M.F.M.E. Severeijns

D.A.M. Akkermans

burgemeester en wethouders van de gemeente **Gulpen-Wittem** in de collegevergadering van 12 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

E.J.P. Bessems (loco)

drs. A.R.B. van den Tillaar

burgemeester en wethouders van de gemeente **Maastricht** in de collegevergadering van 5 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

P.J. Buijtels

J.M. Penn-te Strake

burgemeester en wethouders van de gemeente **Meerssen** in de collegevergadering van 26 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. J.J.M. Eurlings

M.A.H. Clermonts-Aretz

burgemeester en wethouders van de gemeente **Vaals** in de collegevergadering van 3 mei 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. drs. J.H.M.J. Bertram

drs. R.L.T. van Loo

burgemeester en wethouders van de gemeente **Valkenburg aan de Geul** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

L.T.J.M. Bongarts

drs. M.J.A. Eurlings

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1.

Onderdeel f. inkomstenvrijlating medische urenbeperking

Ten aanzien van de vrijlating medische urenbeperking kan er op worden gewezen dat in artikel 31, tweede lid, onderdeel z Participatiewet is bepaald dat de vrijlating in voorkomende gevallen kan worden toegepast tenzij de vrijlatingsbepalingen van artikel 31, tweede lid onder n of r van de Participatiewet van toepassing zijn.

In dit kader kan onderstaande werkwijze worden gevolgd:

Heeft een uitkeringsgerechtigde een medische urenbeperking en is hij jonger dan 27 jaar dan dient bij inkomsten uit arbeid toepassing te worden gegeven aan de vrijlating vermeld in artikel 31, tweede lid onderdeel z, Participatiewet. De overige vrijlatingen gelden pas vanaf 27 jaar.

Is een uitkeringsgerechtigde met een medische urenbeperking 27 jaar of ouder dan wordt de vrijlating gebaseerd op artikel 31, tweede lid onderdeel n, Participatiewet (de algemene vrijlating voor maximaal 6 maanden). Dit geldt dus ook voor de uitkeringsgerechtigde die eerst een vrijlating had op grond van artikel 31, tweede lid onderdeel z Participatiewet, maar 27 jaar wordt.

Na de maximale termijn van zes maanden wordt de vrijlating (weer) verleend op basis van artikel 31, tweede lid onderdeel z Participatiewet. Ook voor de alleenstaand ouder met een medische urenbeperking. De vrijlating van artikel 31, tweede lid onderdeel z Participatiewet is immers hoger dan de verlengde vrijlating in onderdeel r.

Artikel 2. Inkomstenvrijlating voor personen van 27 jaar en ouder

Op grond van artikel 31, tweede lid onderdeel n Participatiewet kan het college een algemene inkomstenvrijlating van zes maanden toepassen indien een uitkeringsgerechtigde inkomsten uit arbeid in deeltijd genereert (artikelen 8, tweede lid IOAW en 8, derde lid IOAZ).

Die bedraagt 25% van de inkomsten met een maximum van € 196,00 per maand (de IOAW en IOAZ kennen een hoger maximum, namelijk € 306,12 per maand).

Heeft de algemene vrijlating betrekking op alle uitkeringsgerechtigden van 27 jaar of ouder, de verlengde vrijlating volgend op de algemene vrijlating is uitsluitend bedoeld voor alleenstaande ouders met een inwonend ten laste komend kind jonger dan 12 jaar (artikel 31, tweede lid, onderdeel r Participatiewet en 8, vijfde lid IOAW en 8, negende lid IOAZ). Om de zorg voor kinderen te kunnen combineren met arbeid, bieden deze artikelen de mogelijkheid om de algemene inkomstenvrijlating gedurende 30 aaneengesloten maanden te verlengen. De vrijlating bedraagt dan 12,5 % van de inkomsten met een maximum van € 122,31 per maand (voor de IOAW en IOAZ geldt een maximum van € 200,03 per maand).

De deeltijdarbeid moet naar het oordeel van het college wel bijdragen aan de verdere arbeidsinschakeling. Daarom is mede bepaald dat de arbeid in deeltijd zijn aanvang moet hebben genomen nadat de uitkering is ingegaan.

Verder mogen de inkomsten niet de toepasselijke bijstandsnorm of grondslag overtreffen. Er bestaat dan immers geen recht op bijstand. Een inkomstenvrijlating is dan niet aan de orde.

Daarnaast is in het artikel aangegeven dat de vrijlating eenmalig is. Is de volledige vrijlatingsperiode eenmaal benut dan kan er niet opnieuw een vrijlating worden verleend, ook al wordt de uitkering beëindigd en wordt na enige tijd weer een nieuwe uitkering toegekend.

De wettelijke bepaling dat de vrijlating gedurende ten hoogste zes aaneengesloten (algemene vrijlating) en ten hoogste dertig aaneengesloten (vrijlating alleenstaande ouders) maanden kan worden toegepast is per 1 januari 2016 komen te vervallen. De vrijlating kan daardoor met onderbrekingen over een langere periode worden toegepast.

Het is in dit kader van belang dat in de uitvoeringspraktijk wordt nagegaan of het toepassen van de vrijlating een zo optimaal mogelijk effect heeft (bestaat bijvoorbeeld zicht op deeltijdwerk voor enkele aaneengesloten maanden en voor een substantieel aantal uren of gaat het nog om marginale werkzaamheden en kan de vrijlatingsmogelijkheid weer wat later worden aangewend om cliënt te prikkelen meer uren te gaan werken?).

Bij het toepassen van de vrijlating alleenstaande ouders moet er specifiek op worden gelet dat aan het wettelijk vereiste moet worden voldaan dat gedurende de hele periode van deze vrijlating er sprake is van een inwonend en ten laste komend kind dat jonger is dan 12 jaar.

Behoren naast het inwonende kind dat jonger is dan 12 jaar nog andere kinderen tot het gezin van de alleenstaande ouder en ook al zijn die ouder dan 18 jaar dan kan toch de inkomstenvrijlating voor alleenstaande ouders worden verleend.

Artikel 3. Geen recht op inkomstenvrijlating

Het moet duidelijk zijn dat voor de in dit artikel aangegeven inkomstenvrijlatingen geldt dat alleen inkomsten die conform de inlichtingenverplichtingen van de Participatiewet (of IOAW/IOAZ) bij sociale zaken zijn gemeld voor vrijlating in aanmerking komen. Blijkt achteraf dat bijvoorbeeld meer inkomsten werden genoten dan gemeld dan kan over die meerdere inkomsten niet alsnog de vrijlating worden berekend. De niet gemelde inkomsten worden volledig gekort en/of teruggevorderd.

De inkomstenvrijlating voor medische urenbeperking geldt ook voor jongeren onder de 27 jaar. De overige inkomstenvrijlatingen zijn uitsluitend bedoeld voor uitkeringsgerechtigden die ouder zijn dan 27 jaar (Artikel 31, zevende lid Participatiewet).

B7

Sociaal Domein | *Maastricht – Heuvelland*

*Uitvoeringsbesluit vermogensvaststelling
Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.*

Status: versie besluitvorming
Datum: 1 april 2016

Op grond van artikel 34 lid 2 onderdeel a Participatiewet worden bezittingen in natura die naar hun aard en waarde algemeen gebruikelijk zijn, niet als vermogen aangemerkt. Een auto of motor met een beperkte waarde geldt als algemeen gebruikelijk bezit. Caravans en boten worden vanwege hun aard niet beschouwd als algemeen gebruikelijk. Daarnaast wordt een deel van bank- en girotegoeden niet als vermogen beschouwd.

Hoofdstuk 1. Waardevaststelling auto's, motoren, boten en caravans

Artikel 1. In aanmerking te nemen waarde

1. Een auto of motor met een waarde tot maximaal € 4.500 wordt beschouwd als algemeen gebruikelijk. Indien de waarde meer bedraagt dan € 4.500 wordt de meerwaarde aangemerkt als vermogen.
2. Caravans en boten worden niet beschouwd als algemeen gebruikelijk. De waarde hiervan dient derhalve volledig te worden meegenomen in de vermogensvaststellingberekening.

Artikel 2. Waardevaststelling

1. Gaat het om één **auto of motor van 8 jaar of ouder**, dan wordt (in de lijn van het bestaande beleid) voor de vermogensvaststelling aangenomen dat de waarde hiervan onder de vastgestelde maximale grens ligt van € 4.500,00. Verder onderzoek kan in dat geval achterwege blijven.
2. Voor de vaststelling van de waarde van **auto's en motoren jonger dan 8 jaar** wordt uitgegaan van de koerslijst van de ANWB (inruilprijs).
3. Voor de vaststelling van de waarde van **caravans** wordt uitgegaan van de caravan koerslijst <http://www.anwb.nl/kamperen/caravan/kopen-of-huren/caravan-verkopen> van de ANWB (inruilprijs),
4. Voor de vaststelling van de waarde van boten moet de belanghebbende een taxatierapport voorleggen.
5. Is de auto, motor, boot of caravan recent aangeschaft, dan kan voor de waardebepaling uitgegaan worden van de recent betaalde aankoopprijs, indien niet gesteld of gebleken is dat die prijs niet reëel zou zijn. Dit kan gecheckt worden aan de hand van de ANWB-koerslijst (inruilprijs).

Artikel 3. Afwijkende waardevaststelling

Van voornoemde uitgangspunten wordt afgeweken, indien sprake is van een auto of motor uit het duurdere segment, van **exclusieve** auto's of motoren en van **oldtimers**.

1. Van een auto of motor uit het **duurdere segment** die ouder is dan 15 jaar mag worden aangenomen dat de waarde beneden de € 4.500 blijft waardoor deze niet hoeft te worden meegenomen in de vermogensberekening. Verder onderzoek kan in dat geval achterwege blijven.
2. Voor de vaststelling van de waarde van **auto's en motoren uit het duurdere segment die niet ouder zijn dan 15 jaar** wordt uitgegaan van de koerslijst van de ANWB (inruilprijs).
3. Van exclusieve auto's en motoren en van **oldtimers** moet altijd de waarde worden bepaald, ook als ze 8 jaar of ouder zijn. In die gevallen moet de belanghebbende een taxatierapport van een BOVAG-garagebedrijf overleggen.
4. De aanwezigheid van een 2de auto of motor wordt niet aangemerkt als algemeen gebruikelijk. De waarde hiervan dient derhalve volledig te worden meegenomen bij de vermogens-vaststelling.
5. Indien de belanghebbende binnen een tijdvak van 12 maanden meer dan driemaal een ander kenteken op zijn naam heeft staan, is dit aanleiding tot het instellen van een nader onderzoek.
6. In sommige gevallen is het bezit van een auto bijvoorbeeld om **medische redenen** noodzakelijk (mogelijk dat de auto dan ook is aangepast). In dat geval zal de auto buiten de vermogensvaststelling worden gehouden met het voorbehoud dat de waarde van de auto wel in enige verhouding moet staan met het beroep dat op bijstand wordt gedaan.

Hoofdstuk 2. Vermogensvaststelling en bank- en girotegoeden

Artikel 4. Overzicht vrijlating bank- en girotegoeden

1. De berekening van de bedragen die voor de vermogensvaststelling buiten beschouwing blijven ziet er als volgt uit:

	Percentage gehuwdennorm*	Bedrag buiten beschouwing**
Alleenstaande	100%	€ 1.370,--
Alleenstaand ouder	133,33%	€ 1.780,--
Gehuwden	150%	€ 2.060,--

*gehuwdennorm van 1 januari 2015 **afgerond naar hele tientallen euro's

2. De bedragen worden jaarlijks aangepast aan de gehuwdennorm, bedoeld in artikel 21, onderdeel b van de Participatiewet, geldend op 1 januari van dat jaar.

Hoofdstuk 3. Slotbepalingen

Artikel 5. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op 1 juli 2016.

Artikel 6. Citeertitel

Dit besluit kan worden aangehaald als: Uitvoeringsbesluit vermogensvaststelling Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.

Aldus besloten door:

burgemeester en wethouders van de gemeente **Eijsden-Margraten** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

M.F.M.E. Severeijns

D.A.M. Akkermans

burgemeester en wethouders van de gemeente **Gulpen-Wittem** in de collegevergadering van 12 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

E.J.P. Bessems (loco)

drs. A.R.B. van den Tillaar

burgemeester en wethouders van de gemeente **Maastricht** in de collegevergadering van 5 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

P.J. Buijtels

J.M. Penn-te Strake

burgemeester en wethouders van de gemeente **Meerssen** in de collegevergadering van 26 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. J.J.M. Eurlings

M.A.H. Clermonts-Aretz

burgemeester en wethouders van de gemeente **Vaals** in de collegevergadering van 3 mei 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. drs. J.H.M.J. Bertram

drs. R.L.T. van Loo

burgemeester en wethouders van de gemeente **Valkenburg aan de Geul** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

L.T.J.M. Bongarts

drs. M.J.A. Eurlings

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2. Waardevaststelling auto's en motoren

Over de waardebepaling van auto's ontstaan nogal eens geschillen. Oorzaak hiervan kan zijn dat de belanghebbende zelf bij een garage de waarde van zijn auto heeft laten vaststellen. Garages hanteren namelijk twee soorten prijzen: inkoop en verkoop. Het spreekt voor zich dat de inkoopprijs een stuk lager ligt dan de verkoopprijs. Geen van beide prijzen is echter reëel voor de vermogensvaststelling in het kader van de Participatiewet. Het is daarom raadzaam om bij geschillen de auto te waarderen op een bedrag dat ligt midden tussen de in- en verkoopprijs van een garagehouder, zijnde de in aanmerking te nemen waarde in het economisch verkeer (artikel 34 lid 1 onderdeel a PW). Een dergelijke prijs zal in de praktijk vrijwel overeenkomen met de prijs zoals die wordt vermeld in de koerslijst van de ANWB.

Artikel 3. Afwijkende waardevaststelling

Voor het beantwoorden van de vraag wat onder duurdere en exclusieve auto's moet worden verstaan, kan de lijst worden geraadpleegd die door het Inlichtingenbureau wordt gehanteerd. Auto's of motoren die daarop als "verboden" staan geclassificeerd kunnen zonder meer gelden als exclusief. Daarnaast geeft de lijst aan welke auto's en motoren in het duurdere segment vallen.

De aanwezigheid van een 2de motorvoertuig, zijnde een auto of motor, wordt niet aangemerkt als algemeen gebruikelijk. De waarde hiervan dient derhalve volledig te worden meegenomen bij de vermogensvaststelling. Omdat onduidelijkheid kan ontstaan welk voertuig als 2de motorvoertuig moet worden beschouwd, zal het in de praktijk erop neerkomen dat de consulent eerst de waarde van alle voertuigen vaststelt, waarna op het duurste voertuig het eenmalig vrij te laten bedrag in mindering wordt gebracht. Het andere motorvoertuig is dan niet algemeen gebruikelijk. De waarde daarvan wordt volledig als vermogen meegewogen.

Indien de belanghebbende binnen een tijdvak van 12 maanden meer dan driemaal een ander kenteken op zijn naam heeft staan, is dit aanleiding tot het instellen van een nader onderzoek

Motorvoertuigen die ouder zijn dan 15 jaar worden niet meegewogen, tenzij het om een exclusieve auto of motor gaat of om een oldtimer.

Schematische samenvatting

Auto's van 8 jaar en ouder:	vermogen = 0
Auto's jonger dan 8 jaar met waarde tot € 4.500:	vermogen = 0
Auto's jonger dan 8 jaar met waarde hoger dan € 4.500:	vermogen = bedrag meerwaarde
Auto's duurdere segment van 15 jaar en ouder:	vermogen = 0
Auto's duurdere segment jonger dan 15 jaar met waarde tot € 4.500:	vermogen = 0
Auto's duurdere segment jonger dan 15 jaar met waarde hoger dan € 4.500:	vermogen = bedrag meerwaarde

Niet algemeen gebruikelijk

Oldtimers à vermogen = huidige waarde

Caravans en boten à vermogen = huidige waarde

Artikel 4. Overzicht vrijlating bank- en girotegoeden

Bij de vermogensvaststelling worden net als in het verleden ook nu weer forfaitaire bedragen op de lopende rekening van de cliënt vrijgelaten. De lopende rekening is een betaalrekening waar de uitkering (of ander inkomen) op binnenkomt en waaruit de vaste lasten worden voldaan.

Omdat de Participatiewet een andere normensystematiek kent dan de Wet werk en bijstand maar daarnaast wel nog steeds onderscheid maakt tussen een alleenstaande, een alleenstaand ouder en gehuwden, wordt nu voor die drie categorieën gekozen voor een vast percentage van de gehuwdennorm zoals deze op 1 januari 2015 gold. Daarmee wordt een gewenste evenredige verdeling bereikt.

B8

Sociaal Domein | *Maastricht – Heuvelland*

*Uitvoeringsbesluit aanvullende bijzondere bijstand
levensonderhoud jongeren 18 t/m 20 jaar
Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.*

Status: versie besluitvorming
Datum: 1 april 2016

Het besluit voorziet in aanvullende bijzonder bijstand voor levensonderhoud aan een jongere van 18 tot 21 jaar van wie de noodzakelijke kosten van het bestaan uitgaan boven de bijstandsnorm of boven de tegemoetkoming in het kader van de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (Wtos) en die voor deze kosten geen beroep kan doen op zijn ouders, omdat:

- a. de middelen van de ouders daartoe niet toereikend zijn; of
- b. de jongere redelijkerwijs zijn onderhoudsrecht jegens zijn ouders niet te gelde kan maken.

Artikel 1. Vaststelling noodzakelijkheid

a. Bijdrage ouders

Uitgangspunt is en blijft dat de primaire verantwoordelijkheid voor het levensonderhoud van jongeren tot en met 20 jaar bij de ouders ligt. Bij de beoordeling van de bijzondere omstandigheden moet, gelet op het bepaalde in artikel 12 Participatiewet, altijd worden nagegaan of de jongere een beroep kan doen op een bijdrage in zijn bestaanskosten door de ouder. Ook de verhaalsmogelijkheden moeten hierbij worden bekeken.

b. Arbeidsverplichtingen

Daarnaast kan natuurlijk ook van een jongere van 18 tot 20 jaar in de regel worden verwacht dat hij zelf in zijn levensonderhoud voorziet. Gaat het om een studerende jongere dan moet worden bezien in hoeverre de jongere naast zijn studie ter aanvulling op de tegemoetkoming scholieren inkomsten kan genereren door het verrichten van betaalde arbeid. Verder moet duidelijk zijn dat de jongere nog geen startkwalificatie heeft. Voor jongeren met een startkwalificatie geldt immers de kortste weg naar betaald werk. Zowel voor studerende als niet-studerende jongeren die een beroep doen op artikel 12 Participatiewet strikt wordt toegezien op de naleving van de arbeids- en re-integratieverplichtingen.

c. Noodzakelijkheid van zelfstandig wonen

Bij het vaststellen van de noodzaak om aanvullende bijzondere bijstand te verlenen voor levensonderhoud aan jongeren van 18 t/m 20 jaar dient individueel beoordeeld te worden of er een noodzaak bestaat voor het evt. zelfstandig wonen.

De noodzaak van zelfstandig wonen wordt in ieder geval aanwezig verondersteld, indien:

de ouders van de jongere overleden zijn, of in het buitenland wonen;
de jongere in het kader van de Wet op de Jeugdzorg buiten het gezinsverband van zijn ouder(s) is geplaatst;
de jongere op het moment van bijstandsverlening reeds 12 maanden of langer uitwonend is en gedurende die periode zelfstandig in zijn levensonderhoud heeft kunnen voorzien door middel van arbeid (ook gesubsidieerde arbeid), uitkering in verband met arbeid (ZW of WW) of door studiefinanciering;

Artikel 2. Samenloop aanvullende bijzondere bijstand voor levensonderhoud en individuele studietoelage

Aanvullende bijzondere bijstand in het kader van deze regeling kan niet tegelijkertijd met een individuele studietoelage als bedoeld in artikel 36b van de Participatiewet worden verstrekt.

Artikel 3. Categorieën

Artikel 3.1. Niet-studerende jongeren

Indien vanwege bijzondere omstandigheden aan niet-studerende jongeren van 18 t/m 20 jaar aanvullende bijstandsverlening noodzakelijk is, wordt de bijzondere bijstand afgestemd op het niveau van de bijstand voor 21-jarigen in dezelfde omstandigheden en daarmee in voorkomende gevallen, ook met in achtname van de kostendelersnorm.

Voor de alleenstaande jongere die verblijft in de opvang of voor de alleenstaande jongere die bij een alleenstaand ouder inwonend is, gelden afwijkende bedragen. Alleenstaande jongeren in de opvang ontvangen bovenop de lage norm een aanvulling tot maximaal 50% van het netto WML en de thuiswonende alleenstaande jongere krijgt een aanvulling tot maximaal 20% van het netto WML. De Participatiewet blijft voor wat betreft de re-integratieverplichtingen voor deze jongeren onverkort van toepassing.

Artikel 3.2. Studerende jongeren

Indien vanwege bijzondere omstandigheden aan studerende jongeren van 18 t/m 20 jaar die aanspraak maken of kunnen maken op een tegemoetkoming schoolkosten ingevolge de Wtos aanvullende bijstandsverlening noodzakelijk is, wordt de bijzondere bijstand afgestemd op het niveau van de bijstand voor 21 jarigen in dezelfde omstandigheden en daarmee in voorkomende gevallen, ook met in achtneming van de kostendelersnorm.

Bij het bepalen van de hoogte van de aanvullende bijstand wordt de Wtos tegemoetkoming scholieren meegewogen waarop de jongere aanspraak kan maken.

Voor studerende alleenstaande jongeren die in de opvang verblijven geldt een aanvulling tot maximaal 50% van het netto WML. De studerende alleenstaande jongere die bij een ouder inwoont ontvangt een aanvulling tot 20% van het netto WML. De re-integratieverplichtingen van de Participatiewet zijn ook onverkort van toepassing op studerende jongeren die aanspraak maken op aanvullende bijzondere bijstand levensonderhoud

Artikel 4. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op 1 juli 2016.

Artikel 5. Citeertitel

Dit besluit kan worden aangehaald als: Uitvoeringsbesluit aanvullende bijzondere bijstand levensonderhoud jongeren 18 t/m 20 jaar Participatiewet Maastricht Heuvelland 2016 e.v.

Aldus besloten door:

burgemeester en wethouders van de gemeente **Eijsden-Margraten** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

M.F.M.E. Severeijns

D.A.M. Akkermans

burgemeester en wethouders van de gemeente **Gulpen-Wittem** in de collegevergadering van 12 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

E.J.P. Bessems (loco)

drs. A.R.B. van den Tillaar

burgemeester en wethouders van de gemeente **Maastricht** in de collegevergadering van 5 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

P.J. Buijtels

J.M. Penn-te Strake

burgemeester en wethouders van de gemeente **Meerssen** in de collegevergadering van 26 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. J.J.M. Eurlings

M.A.H. Clermonts-Aretz

burgemeester en wethouders van de gemeente **Vaals** in de collegevergadering van 3 mei 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. drs. J.H.M.J. Bertram

drs. R.L.T. van Loo

burgemeester en wethouders van de gemeente **Valkenburg aan de Geul** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

L.T.J.M. Bongarts

drs. M.J.A. Eurlings

TOELICHTING

Algemeen

De Participatiewet die vanaf 1 januari 2015 is gaan gelden, kent net als de Wet werk en bijstand weer lagere bijstandsnormen voor jongeren. In het huidige Uitvoeringsbesluit aanvullende bijzondere bijstand levensonderhoud jongeren 18 t/m 20 jaar Participatiewet is vastgelegd dat Maastricht in een aantal situaties die normen aanvult. Bijvoorbeeld wanneer jongeren noodgedwongen zelfstandig moeten wonen of moeten verblijven in de maatschappelijke opvang. Verder is er in het huidige beleid voor gekozen, indien daartoe een noodzaak bestaat, ook jongeren te ondersteunen die géén bijstand ontvangen maar een lage tegemoetkoming krijgen in het kader van de Wtos.

In dit uitvoeringsbesluit wordt die lijn voortgezet en wordt voor het bepalen van de hoogte van de aanvullende bijzondere bijstand levensonderhoud wederom uitgegaan van de bijstandsnorm zoals die zou gelden voor een belanghebbende van 21 jaar die in dezelfde omstandigheden verkeert.

Door de komst van de kostendelersnorm en als gevolg van de Wet hervorming kindregelingen is in de Participatiewet het normenstelsel voor 21 jarigen en ouder gewijzigd. De aanvullende bijzondere bijstand voor levensonderhoud wordt in voorkomende gevallen afgestemd op deze nieuwe normering. Daarnaast wordt bij jongeren in de opvang de bijstand afgestemd op die specifieke situatie.

In de artikelen komt eerst de noodzakelijkheid voor verlening van de bijzondere bijstand voor levensonderhoud aan bod. Daarna wordt ingegaan op de verschillende situaties van niet-studerende jongeren en van studerende jongeren en met name op de hoogte van de aanvulling.

Artikelsgewijs

Artikel 1. Vaststelling noodzakelijkheid

Noodzakelijkheid van zelfstandig wonen

Bij de vaststelling van de noodzaak van bijstandsverlening dient niet enkel de evt. ouderbijdrage in aanmerking te worden genomen. Ook de noodzaak van het uitwonend zijn is een item. Immers bij het zelfstandig wonen zijn de bijstandskosten hoger dan bij het inwonend zijn. Vandaar dat deze noodzakelijkheidsafweging relevant is.

In principe dient deze afweging steeds plaats te vinden op basis van de individuele omstandigheden van de jongere. Maatwerk dus.

Echter in een aantal gevallen -weergegeven in onderstaande dit artikel- kan de noodzaak van het zelfstandig wonen zonder meer aanwezig worden geacht.

Let op, het gaat hier niet om een limitatieve opsomming van omstandigheden. Het kan ook zijn dat er zich nog andere bijzondere omstandigheden voordoen die weer tot de conclusie leiden dat er géén noodzaak bestaat voor aanvullende bijstandsverlening.

Lukt het niet om ouders op hun onderhoudsplicht aan te spreken (vanwege het ontbreken van de benodigde middelen bij de ouders ofwel vanwege onwilligheid van de ouders), of kan de jongere in redelijkheid niet zelf volledig in zijn levensonderhoud voorzien en is er bij uitwonende jongeren een noodzaak voor dit uitwonend zijn, dan is er een taak weggelegd voor de gemeente in de vorm van aanvullende bijzondere bijstand.

Artikel 2. Samenloop aanvullende bijzondere bijstand voor levensonderhoud en individuele studietoelage

Het valt niet uit te sluiten dat een studerende jongere met Wtos die tevens een arbeidsbeperking of medische urenbeperking heeft aanspraak kan maken op zowel de aanvullende bijzondere bijstand voor levensonderhoud alsook de individuele studietoelage. Juist omdat deze toeslag een specifiek inkomensinstrument is voor jongeren met een arbeidsbeperking wordt hieraan voorrang gegeven, tenzij de voor de jongere toepasselijke studietoelage leidt tot een lager inkomen dan het inkomen dat hij zou hebben gehad wanneer de WTOS zou zijn aangevuld met bijzondere bijstand voor levensonderhoud. Uiteraard moet daartoe dan wel de noodzaak bestaan. Het kan in ieder geval niet zo zijn dat zowel een individuele studietoelage wordt toegekend alsook aanvullende bijzondere bijstand levensonderhoud.

Artikel 3. Categorieën

3.1. Niet-studerende jongeren

Uitgangspunt aanvulling

Net als in het bestaande beleid wordt ook in het nieuwe beleid voor het bepalen van de hoogte van de aanvullende bijzondere bijstand levensonderhoud uitgegaan van de bijstandsnorm zoals die zou gelden wanneer belanghebbende 21 jaar zou zijn.

Zelfstandig wonend

Voor een zelfstandig wonende jongere betekent het algemene uitgangspunt dat een bijstandsnorm van 70% van het netto wettelijk minimumloon (netto WML). Een zelfstandig wonende alleenstaand ouder en zelfstandig wonende gehuwden ontvangen dan een aanvulling tot resp. 70 % en 100% van het netto WML.

Niet zelfstandig wonend

Bij het nader bepalen van de aanvulling van jongeren die niet zelfstandig wonen maar inwonend zijn moet altijd gekeken worden naar de effecten van de kostendelersnorm. Het uitgangspunt de aanvullende bijzondere bijstand af te stemmen op de norm van een 21 jarige die zich in dezelfde situatie bevindt vereist zo'n vergelijk. Het kan immers niet zo zijn dat een jongere onder de 21 die aanvullende bijzondere bijstand ontvangt een hoger inkomen krijgt dan de jongere van 21 die zich in een vergelijkbare situatie bevindt maar waarop de kostendelersnorm van toepassing is. Jongeren tot 21 zijn weliswaar in de Participatiewet uitgesloten van de kostendelersnorm maar dat ziet alleen op het hoofdstuk rondom de algemene bijstandsnormen en niet op het toekennen van bijzondere bijstand.

Een uitzondering vormt de alleenstaande jongere die bij een ouder inwoont. Daar wordt voor de aanvulling wederom aansluiting gezocht bij de voormalige eenoudertoeslag. Hiermee wordt bereikt dat de bijstandsnorm van de ouder en de uitkering van de jongere tezamen niet meer bedraagt dan 90% van het netto WML. De alleenstaande jongere ontvangt een aanvulling tot 20% van het netto WML, aangezien de bijstandsnorm van de ouder zelf al 70% van het netto WML bedraagt.

De effecten van de kostendelersnorm worden wel volop meegewogen bij het vaststellen van de aanvulling van de norm van een jongere die met haar kind inwoont bij een bijstandsbehoefte ouder. Uiteindelijk wordt de lage bijstandsnorm van die jongere aangevuld tot het verschil tussen wat beiden (ouder en jongere) aan algemene bijstand ontvangen en wat ze als kostendelers zouden hebben gekregen. Eenzelfde systematiek wordt ook toegepast wanneer gehuwde jongeren bij een ouder inwonen (zie schema).

In opvangvoorziening

Voor alleenstaande jongeren die in een opvangvoorziening verblijven, wordt de bijstandsnorm aangevuld tot 50% van het netto WML en niet tot 70%. Het huidige beleid wordt hier gehandhaafd omdat er voor deze groep vanuit kosten oogpunt geen aanleiding bestaat voor een hogere aanvulling. De norm voor een jongere alleenstaande ouder in de opvang wordt aangevuld tot 70 % van het netto WML. Voor gehuwde jongeren in de opvang geldt een aanvulling tot 100% netto WML. Ook hierin wordt het bestaand beleid gevolgd.

Jongeren tot 21 jaar die in een inrichting verblijven komen niet voor algemene bijstand in aanmerking (artikel 13, tweede lid onderdeel a Participatiewet). Ze kunnen wel bijzondere bijstand ontvangen voor zover ze geen beroep kunnen doen op de onderhoudsplicht van de ouders. Het ligt voor de hand dat de bijzondere bijstand dan wordt afgestemd op de normen bij verblijf in een inrichting (zie artikel 23 Participatiewet).

Jongeren in gesubsidieerde baan

Naast jongeren in de bijstand kan het in de praktijk ook gaan om jongeren die vanuit de Participatiewet in een gesubsidieerde baan zijn geplaatst of om jongeren die inkomsten hebben die net boven de lage uitkeringsnorm van de Participatiewet liggen. Ook deze jongeren kunnen -mits weer sprake is van bijzondere omstandigheden- in aanmerking worden gebracht voor aanvullende bijzondere bijstand voor levensonderhoud.

Artikel 3.2. Studerende jongeren

Artikel 12 Participatiewet doelt alleen op jongeren die een lage bijstandsnorm ontvangen maar die noodzakelijke kosten hebben die uitgaan boven die norm. Toch kan zich in een enkel geval ook de situatie voordoen waarbij moet worden bezien of aan een studerende jongere aanvullende bijzondere bijstand voor levensonderhoud moet worden verstrekt. Het gaat wel uitsluitend om jongeren die een tegemoetkoming

scholieren ingevolge de Wtos ontvangen en niet om jongeren die studiefinanciering krijgen of daarop aanspraak kunnen maken. De Wsf is voor deze laatste groep een passende en toereikende voorliggende voorziening. In geval van studiefinanciering waarbij ouders weigerachtig zijn te betalen, kan er door de jongere een beroep worden gedaan op specifieke regelgeving binnen de WSF (hardheidsclausule). Zoals eerder al is aangegeven geldt volgens de jurisprudentie ook voor de Wtos dat dit als een passende en toereikende voorziening moet worden beschouwd, maar is er toch voor gekozen in voorkomende gevallen artikel 12 Participatiewet analoog toe te passen.

Voor de alleenstaande student met Wtos die bij een bijstandsbehoefte ouder inwoont geldt ook een aanvulling tot maximaal 20% van het netto minimumloon. Ook hier wordt dus aansluiting gezocht bij de voormalige eenoudertoeslag. De Wtos tegemoetkoming waarop de jongere aanspraak kan maken, wordt aangevuld tot maximaal 20% van het netto WML waardoor de ouder en de jongere samen 90% van het netto WML ontvangen.

De noodzakelijk zelfstandig wonende alleenstaande student met Wtos krijgt maximaal een aanvulling tot 70% van het netto WML. Dat is dan gelijk aan de norm die een 21 jarige zelfstandig wonende alleenstaande aan bijstand zou ontvangen.

Verblijft de student noodgedwongen in de opvang niet zijnde een inrichting als bedoeld in artikel 1, onderdeel f van de Participatiewet dan wordt de Wtos aangevuld tot 50% van het netto WML. Daarmee wordt de huidige beleidslijn voor deze groep voortgezet.

Voor de thuisinwonende alleenstaande ouder en voor de gehuwden/samenwonenden die nog thuis inwonen wordt eenzelfde systematiek gevolgd als bij de niet studerenden met als uitzondering natuurlijk dat in plaats van de lage bijstandsnorm voor de jongere de Wtos tegemoetkoming scholieren als inkomen in de berekening wordt meegewogen (zie schema).

De studerende jongere alleenstaande ouder en de studerende jongeren gehuwd/samenwonend die zelfstandig wonen, ontvangen een aanvulling tot resp. 70 % en 100 % van het netto WML.

Hierbij moet met name bij gehuwd/samenwonenden worden benadrukt dat goed gekeken moet worden naar de noodzakelijkheid van aanvullende bijstandsverlening (kan bijvoorbeeld een niet studerende partner inkomen genereren?, etc.).

Tenslotte moet nog worden opgemerkt dat voor de WTOS wordt uitgegaan van de toepasselijke basistoelage en de aanvullende toelage waarop aanspraak kan worden gemaakt.

Tabel 1. Overzicht normering niet studerende jongeren 18 t/m 20 jr.

Aanvullende bijzondere bijstand tot maximaal:	Alleenstaande	alleenstaande ouder	gehuwd/samenwonend (beiden <21jaar)
thuiswonend (bij een ouder)	20 % netto WML (voormalige eenoudertoeslag)	Het verschil tussen de maximale norm die een 2 persoons huishouden kan krijgen (100% WML) en de optelsom van de bijstand die de jongere en zijn ouder als alleenstaande kan krijgen. (20 % AKO via BT). Norm 100% WML (situatie bij 2 personen) min Norm thuiswonend plus 70% WML = aanvullende bijzondere bijstand	Het verschil tussen wat ze samen zouden ontvangen wanneer alle drie de kostendelersnorm (130% WML) krijgen en de optelsom van de gehuwde bijstand onder 21 jaar, en de bijstand die de ouder als alleenstaande kan krijgen. Norm 130% WML (situatie bij 3 personen) min Norm gehuwden<21 thuiswonend plus 70% WML = aanvullende bijzondere bijstand.
in opvang*	50 % netto WML	70 % netto WML (20 % AKO via BT)	100 % netto WML
zelfstandig wonend (geen kostendeling)	70 % netto WML	70 % netto WML (20 % AKO via BT)	100 % netto WML

* Het gaat hier alleen om vormen van opvang voor dak- en thuislozen, niet zijnde een inrichting als bedoeld in artikel 1, onderdeel f van de Participatiewet.

Voorwaarde

Bij deze vorm van bijstand hoort ook een zoektijd. Duidelijk moet worden welke belemmeringen er zijn om inkomensafhankelijk te worden!
Bij deze vorm van ondersteuning hoort een intensief traject richting arbeidsmarkt.

Tabel 2. Overzicht normering studerende jongeren 18 t/m 20 jr met WTOS tegemoetkoming scholieren

Aanvullende bijzondere bijstand tot maximaal:	alleenstaande	alleenstaande ouder	gehuwd/samenwonend (beiden WTOS)
thuiswonend (bij een ouder)	20% netto WML (voormalige eenoudertoeslag)	Het verschil tussen de maximale norm die een 2 persoonshuishouden kan krijgen (100% WML) en de optelsom van de WTOS van de jongere en de bijstand die zijn ouder als alleenstaande kan krijgen. (20 % AKO via BT). Norm 100% WML(situatie bij 2 personen) min Norm WTOS plus 70% WML = aanvullende bijzondere bijstand	Het verschil tussen de maximale norm dat een huishouden ontvangt als drie personen de kostendelersnorm (130% WML) krijgen en de optelsom van de WTOS van de jongere, en de bijstand die de ouder als alleenstaande kan krijgen. Norm 130% WML (situatie bij 3 personen) min Norm WTOS plus 70% WML = aanvullende bijzondere bijstand.
in opvang*	50 % netto WML	70 % netto WML (20 % AKO via BT)	100 % netto WML
zelfstandig wonend (geen kostendeling)	70 % netto WML	70 % netto WML (20 % AKO via BT)	100 % netto WML

* Het gaat hier alleen om vormen van opvang voor dak- en thuislozen, niet zijnde een inrichting als bedoeld in artikel 1, onderdeel f van de Participatiewet.

Voorwaarde
Er moet een noodzaak zijn. Verder moet vooraf duidelijk zijn welke belemmeringen er zijn de studie af te ronden en om inkomensonafhankelijk te worden! Kan ook voldoende inkomen uit (extra) werk via een uitzendbureau bijv? Kan een niet studerende partner voldoende inkomen krijgen? Bij deze vorm van ondersteuning hoort een traject richting arbeidsmarkt naast de voorwaarde om de studie af te ronden. De noodzakelijkheid voor het volgen van de studie moet ook blijken uit het feit dat de jongere nog geen startkwalificatie heeft.

B9

Sociaal Domein | *Maastricht – Heuvelland*

*Uitvoeringsbesluit krediethypotheek Participatiewet
Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.*

Status: versie besluitvorming
Datum: 1 april 2016

Artikel 1. Begripsbepalingen

1. Zo ver niet anders bepaald, worden de begrippen in deze beleidsregels gebruikt in dezelfde betekenis als in de Participatiewet en in de Algemene wet bestuursrecht.
2. Voor de toepassing van deze beleidsregels wordt verstaan onder:
  - a. Pw: de Participatiewet;
  - b. belanghebbende: de persoon waar een krediethypotheek of pandrecht op van toepassing is;
  - c. krediethypotheek: een zekerheidsrecht in de vorm van hypotheek indien algemene of bijzondere bijstand wordt verleend op grond van artikel 50 van de Pw.

Artikel 2. Krediethypotheek

1. Indien voor de belanghebbende die eigenaar is van een door hemzelf of zijn gezin bewoonde woning met bijbehorend erf, recht op bijstand bestaat als bedoeld in artikel 50, eerste lid van de Pw én die bijstand de vorm heeft van een geldlening, als bedoeld in artikel 50, tweede lid van de Pw, wordt die verleend onder verband van hypotheek.
2. Indien bijzondere bijstand wordt verleend, kunnen burgemeester en wethouders, wanneer wordt voldaan aan de in artikel 50, tweede lid, van de Pw vermelde voorwaarden, deze bijstand verstrekken in de vorm van een geldlening onder verband van hypotheek.
3. Het eerste en het tweede lid zijn niet van toepassing op de zelfstandige.

Artikel 3. Pandrecht

1. Indien voor de belanghebbende die eigenaar is van een door hemzelf of zijn gezin bewoonde woonwagen met bijbehorend erf of een bewoond woonschip onder een bepaald tonnage met bijbehorend erf, overeenkomstig het bepaalde in artikel 50, eerste lid van de Pw, recht op bijstand bestaat én die bijstand de vorm heeft van een geldlening, als bedoeld in artikel 50, tweede lid van de Pw, wordt die verleend onder vestiging van een pandrecht.
2. Indien bijzondere bijstand wordt verleend, kunnen burgemeester en wethouders, wanneer wordt voldaan aan de in artikel 50, tweede lid, van de Pw vermelde voorwaarden, deze bijstand verstrekken in de vorm van een geldlening onder vestiging van een pandrecht.
3. Het eerste en het tweede lid zijn niet van toepassing op de zelfstandige.

Artikel 4. Meewerkingsplicht en afstemming

1. Burgemeester en wethouders verbinden aan de verlening van bijstand onder verband van hypotheek cq onder vestiging van pandrecht als bedoeld in artikel 2 en 3 de verplichting dat de belanghebbende meewerkt aan vestiging van hypotheek dan wel pandrecht.
2. Indien belanghebbende in een voorkomend geval niet meewerkt aan het vestigen van hypotheek cq pandrecht, dan dient de bijstand in zijn geheel te worden geweigerd vanaf ingangsdatum van de bijstand. Reeds verleende bijstand is terstond opeisbaar.

Artikel 5. Bijstand voor vestigingskosten hypotheek of pand

Indien bijstand wordt verleend in de vorm van een geldlening onder verband van hypotheek cq onder verpanding als bedoeld in artikel 2 en 3 wordt daartoe mede gerekend de eventuele bijstand in de kosten, genoemd in artikel 6, derde lid.

Artikel 6. Hoogte hypotheek | Taxatie woning | Vestigingskosten ten laste van belanghebbende

1. De geldlening, bedoeld in artikel 5, is ten hoogste de waarde van de woning in het economisch verkeer bij vrije oplevering, verminderd met de daarop drukkende schulden en met het vrij te laten vermogen als bedoeld in artikel 34, tweede lid, onder d van de Pw.
2. Ter vaststelling van de waarde van de woning vindt taxatie plaats door een taxateur voor onroerende zaken die door burgemeester en wethouders in overeenstemming met de belanghebbende wordt aangewezen of door een gemeentelijk taxateur.
3. De kosten verbonden aan de taxatie, de hypotheekakte en de inschrijving van de hypotheek, de pandovereenkomst, alsmede de bijkomende kosten, komen ten laste van de belanghebbende. De bijstand voor deze kosten wordt aangemerkt als algemene bijstand, tenzij aan de belanghebbende uitsluitend bijzondere bijstand wordt verleend.

Artikel 7. Opname voorwaarden in hypotheekakte cq pandovereenkomst

1. Aan de geldlening worden in elk geval verbonden de voorwaarden, genoemd in de artikelen 8 en 9.
2. De in het eerste lid bedoelde voorwaarden worden tezamen met de gebruikelijke bedingen opgenomen in de hypotheekakte cq pandovereenkomst.

Artikel 8. Aflossingsvoorwaarden hypotheek cq pand

1. Aflossing van de geldlening vindt plaats gedurende ten hoogste tien jaar.
2. De aflossing vangt aan op het moment van beëindiging van de bijstandverlening en vindt maandelijks plaats.
3. Het maandbedrag van de aflossing wordt telkens voor een periode van één jaar vastgesteld.
4. Bij een inkomen als bedoeld in artikel 32 van de Pw dat niet uitgaat boven de van toepassing zijnde bijstandsnorm, bedoeld in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1 t/m 3.3 van genoemde wet, wordt geen aflossing gevergd.
5. Indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven, stellen burgemeester en wethouders, zo nodig tussentijds, het maandbedrag van de aflossing op een lager dan wel hoger bedrag vast.
6. Bij de beoordeling van de omstandigheden als bedoeld in het vijfde lid wordt rekening gehouden met noodzakelijke, voor eigen rekening van belanghebbende komende, bijzondere bestaanskosten. Deze worden in mindering gebracht op het inkomen.
7. Indien belanghebbende tijdens de aflossingsperiode van tien jaar schuldig nalatig is in het voldoen van de vastgestelde aflossing, is het nog niet afgeloste deel van de geldlening terstond opeisbaar en is daarover tevens de wettelijke rente verschuldigd.

Artikel 9. Rentevordering

1. Indien door toepassing van artikel 8, vierde tot en met het zesde lid, na afloop van de aflossingsperiode van tien jaar een deel van de geldlening nog niet is afgelost, is vanaf dat moment maandelijks rente verschuldigd over het nog niet afgeloste deel van de geldlening
2. De rente, bedoeld in het eerste lid, is de wettelijke rente, verminderd met 3 procent.
3. Indien belanghebbende naar het oordeel van burgemeester en wethouders de rente geheel of gedeeltelijk kan betalen, doch niet kan aflossen, wordt een betaling eerst tot ten hoogste het bedrag van de verschuldigde maandrente aangemerkt als aflossing en wordt de rente die daardoor niet wordt betaald bijgeschreven bij het nog niet afgeloste deel van de geldlening
4. Indien belanghebbende naar het oordeel van burgemeester en wethouders geen rente kan betalen, wordt de verschuldigde rente bijgeschreven bij het nog niet afgeloste deel van de geldlening.
5. Over een bijgeschreven rentevordering is geen rente verschuldigd.

Artikel 10. Aflossing geldlening bij vererving en verkoop woning, woonwagen of woonschip

1. Bij verkoop of bij vererving van de woning, de woonwagen of het woonschip en indien het een echtpaar betreft bij vererving na overlijden van de langstlevende echtgenoot, wordt het nog niet afgeloste deel van de geldlening, alsmede de op grond van artikel 9, derde en vierde lid, bijgeschreven rente, terstond afgelost.
2. Bij verkoop van de woning kunnen burgemeester en wethouders wegens bijzondere omstandigheden van medische of sociale aard van belanghebbende, na toepassing van het eerste lid, besluiten tot het verlenen van een nieuwe geldlening eveneens onder verband van hypotheek voor de aankoop van een andere woning, tot ten hoogste het bedrag van de ingevolge het eerste lid afgeloste geldlening, onder de voorwaarde dat belanghebbende het na aflossing vrijgekomen vermogen met inbegrip van het in het derde lid bedoelde bedrag volledig inzet voor de aankoop van de andere woning.
3. Indien bij verkoop van de woning, de woonwagen of het woonschip op basis van de waarde in het economisch verkeer bij vrije oplevering het voor de afrekening beschikbare bedrag lager is dan het resterende bedrag van de geldlening en van de rentevordering, wordt het verschil kwijtgescholden.

Artikel 11. Toepassing laatst gevestigde hypotheek cq laatst gevestigd pandrecht bij niet-duurzame onderbreking bijstandverlening

Indien binnen een periode van twee jaar na beëindiging van de bijstandverlening onder verband van hypotheek cq onder verpanding wederom recht op bijstand bestaat, wordt deze/dit verleend met toepassing van de laatst gevestigde hypotheek cq het laatst gevestigde pandrecht.

Artikel 12. Jaarlijkse opgave restantschuld en rentevorderingen

Aan belanghebbende wordt telkens na afloop van een kalenderjaar een opgave verstrekt van de stand van de geldlening en van de rentevorderingen.

Artikel 13. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op 1 juli 2016.

Artikel 14. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Uitvoeringsbesluit krediethypotheek Participatiewet Maastricht-Heuvelland 2016 e.v.

Aldus besloten door:

burgemeester en wethouders van de gemeente **Eijsden-Margraten** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

M.F.M.E. Severeijns

D.A.M. Akkermans

burgemeester en wethouders van de gemeente **Gulpen-Wittem** in de collegevergadering van 12 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

E.J.P. Bessems (loco)

drs. A.R.B. van den Tillaar

burgemeester en wethouders van de gemeente **Maastricht** in de collegevergadering van 5 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

P.J. Buijtels

J.M. Penn-te Strake

burgemeester en wethouders van de gemeente **Meerssen** in de collegevergadering van 26 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. J.J.M. Eurlings

M.A.H. Clermonts-Aretz

burgemeester en wethouders van de gemeente **Vaals** in de collegevergadering van 3 mei 2016

de secretaris,

de burgemeester,

mr. drs. J.H.M.J. Bertram

drs. R.L.T. van Loo

burgemeester en wethouders van de gemeente **Valkenburg aan de Geul** in de collegevergadering van 19 april 2016

de secretaris,

de burgemeester,

L.T.J.M. Bongarts

drs. M.J.A. Eurlings

Algemene toelichting

1. Inleiding

Wanneer bijstand in de vorm van een geldlening wordt verleend als bedoeld in artikel 50, tweede lid van de Pw, is het aan de gemeente gelaten om te bepalen of de als lening verstrekte bijstand al dan niet wordt gezekerd door middel van een hypotheek of, waar het niet registergoederen betreft, vestiging van een pandrecht.

Met dit uitvoeringsbesluit is wederom (net als onder de Wet werk en bijstand) een keuze gemaakt voor de hiervoor bedoelde zekerheidsstelling.

Het uitvoeringsbesluit is zowel van toepassing op registergoederen als niet registergoederen.

Bij een registergoed gaat het hier vooral om eigendomswoningen, terwijl met niet registergoederen met name bedoeld wordt op woonschepen en woonwagens. In een enkel geval kan echter ook een woonschip of woonwagen bij het kadaster worden geregistreerd. Dan moet net als bij een eigendomswoning worden bezien of een krediethypotheek kan worden gevestigd.

Wat betreft het stellen van nadere voorwaarden waaronder bijstand in de vorm van een geldlening onder verband van hypotheek of verpanding dient te worden verleend, wordt nog steeds aansluiting gezocht bij het tot 1 januari 2004 geldende Besluit krediethypotheek bijstand (AMvB van 12 april 1995, Stb. 204. laatstelijk gewijzigd bij Besluit van 26 september 2000, Stb 408). Onderhavig besluit is in feite een aangepaste versie van laatstgenoemd besluit.

Voor zelfstandigen is het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen, dat het Bijstandsbesluit zelfstandigen (*Stb.* 1986, 544) vervangt, van toepassing.

2. Algemeen

In de toelichting bij het laatste Besluit krediethypotheek (besluit van 26 september 2000, Stb 408) is uitdrukkelijk een aantal wijzigingen belicht. Omdat dit besluit daarmee vrijwel overeenkomt is het met name voor de uitvoering van belang deze hier nog eens te vermelden. Omdat het uitvoeringsbesluit het oude Besluit krediethypotheek bijstand opnieuw nauwgezet volgt, wordt voorts ook nog een aantal items weergegeven dat in de kredietverstrekking onder zekerheidsstelling een belangrijke rol speelt.

2.1. Aandachtspunten

1. Zoals reeds in het Besluit krediethypotheek bijstand werd vermeld, is de verplichting tot rentebetaling vervallen; alleen als sprake is van schuldige nalatigheid ten aanzien van de aflossing, geldt er wel een renteverplichting. Voorts, maar dat hoeft niet in dit besluit zelf geregeld te worden omdat het tot de gebruikelijke bedingen kan worden gerekend die in een hypotheekakte worden opgenomen, wordt rente in rekening gebracht wanneer na verkoop van de woning niet terstond wordt afgerekend. Met het schrappen van het rentebeding wordt, naast het wegnemen van enkele in de praktijk blijvende onbillijkheden, voorrang gegeven aan het aflossen van de geldlening.

2. De aflossingsperiode van vijftientig jaar of langer die voortvloeit uit een vastgelegde aflossing van 4 procent per jaar, is teruggebracht naar ten hoogste tien jaar. Deze wijziging hangt nauw met de voorgaande samen. Door het vervallen van de renteverplichting ontstaat immers de ruimte voor het sneller aflossen van de lening. Zo wordt de termijn gedurende welke men, door af te lossen, nog de gevolgen ervaart van de periode waarin men op bijstand was aangewezen, aanzienlijk bekort. Dit spoort met het streven om het herstel van de zelfstandige bestaansvoorziening zoveel mogelijk te bevorderen.

Het terugbrengen van de aflossingsperiode betekent niet dat in alle gevallen de geldlening binnen tien jaar volledig zal zijn terugbetaald. Er wordt immers rekening gehouden met de hoogte van het inkomen na de bijstandperiode. Wanneer na tien jaar niet het volledige geleende bedrag blijkt te zijn afgelost, wordt het restant in ieder geval afgerekend bij verkoop of vererving van de woning. Aan belanghebbende wordt dan geen vooraf vastgestelde aflossingsverplichting meer opgelegd. Wel is het redelijk om rente in rekening te brengen. Er is immers reeds tien jaar gelegenheid gegeven om rentevrij af te lossen en dus ook om het vermogen terug op te bouwen. De renteverplichting die na tien jaar ingaat, stimuleert wel het verrichten van aflossingen.

3. Expliciet is geregeld dat burgemeester en wethouders de krediethypotheek naar een andere koopwoning kunnen laten meenemen wanneer bijzondere omstandigheden van medische of sociale aard van betrokkene daartoe aanleiding geven. Om het herstel van de zelfstandige bestaansvoorziening te bevorderen, is dit ook geregeld bij verkoop van de woning in verband met werkaanvaarding elders.

4. Geregeld is op welke wijze ten aanzien van het vestigen van de hypotheek moet worden gehandeld indien de belanghebbende na een bijstandsperiode weer opnieuw op bijstand raakt aangewezen. Verderop zal hier nader op worden ingegaan.

De vrijlatingssystematiek van het vermogen gebonden in de eigen woning met bijbehorend erf, de eigen woonwagen of het eigen woonschip is helder verwoord in artikel 50, tweede lid onder b en in artikel 34, tweede lid, onder d van de Pw en de daarbij behorende toelichting. Met name uit de toelichting bij laatstgenoemd artikel blijkt dat uitdrukkelijk gekozen is voor één vaste vrijlating onafhankelijk van die van het bescheiden vermogen, bedoeld in onderdeel b van artikel 34, tweede lid Pw. Hieruit volgt dat bij het vaststellen van de hoogte van de lening alleen de vaste vrijlating van artikel 34, tweede lid, onder d van de Pw bepalend is. Het kan dan ook niet zo zijn dat ook nog eens een eventueel restant vermogensvrijlating gebaseerd op eerder aangegeven onderdeel b van artikel 34, tweede lid Pw bij het bepalen van de hoogte van de geldlening wordt meegewogen. M.a.w. de hoogte van de geldlening is altijd de getaxeerde waarde van de woning, het woonschip of de woonwagen, minus de eventueel daarop rustende (hypothecaire) lening en minus de vrijlating genoemd in artikel 34, tweede lid, onder d van de Pw.

2.2. Geen renteverplichting

De afschaffing van de renteverplichting vergroot de ruimte voor het aflossen van de geldlening. Door het vervallen van de renteverplichting is er al vroeg ruimte om de aflossing te voldoen. De belanghebbende wordt zo eerder in staat gesteld weer eigen vermogen op te bouwen. Het risico van een mogelijk remmende werking van een krediethypotheek op het aanvaarden van betaalde arbeid wordt tot een minimum beperkt. Voor de uitvoering werkt het afschaffen van de renteverplichting positief uit doordat nu voorrang wordt gegeven aan de aflossing en de periode gedurende welke het inkomen van belanghebbende moet worden beoordeeld op aanwezige aflossingscapaciteit aanzienlijk is bekort. De administratieve handelingen die verbonden zijn aan het in rekening brengen van de rente zullen pas na tien jaar aan de orde kunnen komen. Rente is verschuldigd bij schuldige nalatigheid ten aanzien van het voldoen van de aflossing binnen de periode van tien jaar. Het rentepercentage is in dat geval gelijk aan de wettelijke rente. Na de aflossingsperiode van tien jaar is altijd rente verschuldigd om het verschil met andere leningen beperkt te houden. Deze rente is 3 procent lager dan de wettelijke rente. Wanneer die rente niet kan worden betaald, wordt deze als vordering bijgeschreven bij het niet-afgeloste deel van de geldlening. Over deze rentevorderingen is geen rente verschuldigd. Dit in tegenstelling tot de rente bij schuldige nalatigheid, waarbij wel sprake is van rente over een rentevordering. Het bijschrijven van rentevorderingen kent geen beperking. De nog resterende schuld zal dus op termijn steeds verder kunnen oplopen. Zoals eerder is aangegeven, is echter al tien jaar de tijd gegund om rentevrij af te lossen. Die periode had zoveel mogelijk benut kunnen worden. Bij het onderdeel aflossing wordt verder ingegaan op een bepaling die het oplopen van de schuld afremt. Rente is ook verschuldigd wanneer de woning wordt verkocht en er niet snel wordt afgerekend. Het is redelijk van betrokkene te vergen dat na ontvangst van de opbrengst de lening direct wordt terugbetaald. De woning was immers de zekerheidsstelling en door verkoop kan die zekerheid worden geëffectueerd. De rente dient dan als stimulans. Aangezien een dergelijke renteverplichting een gebruikelijk beding is in een hypotheekakte, is het niet nodig om dit te regelen.

2.3. De aflossing

In samenhang met het vervallen van de renteverplichting is de aflossingsperiode, volgend uit een vastgelegde aflossing van 10 procent per jaar, bepaald op ten hoogste 10 jaar. Dit houdt in dat jaarlijks in beginsel 10 procent van de schuld moet worden terugbetaald. Door de duur waarin een aflossing gevegd wordt beperkt te houden, is deze voor zowel de belanghebbende als de gemeente overzienbaar. De periode van tien jaar waarin een aflossing wordt gevegd, begint op het moment dat de bijstandverlening wordt beëindigd. Per maand zal dan in beginsel een aflossing plaatsvinden die gelijk is aan het bedrag dat zou volgen uit tien jaar aflossing, dus $1/120$ van de geldlening. Het nieuwe inkomen kan echter zodanig zijn dat een hoger maandelijks aflossingsbedrag gevraagd zou kunnen worden. Daarom is aangegeven dat de aflossingsperiode ten hoogste tien jaar bedraagt. Belanghebbende dient echter ook de mogelijkheid te hebben om een lager maandelijks aflossingsbedrag te betalen dan het bedrag dat volgt uit hetzij de aflossingsperiode van tien jaar, hetzij uit een hoger vastgesteld

bedrag. Het inkomen of bepaalde noodzakelijke bijzondere bestaansuitgaven die belanghebbende voor eigen rekening moet nemen -zoals hoge woonlasten- kunnen daartoe aanleiding geven. Ook de aflossing van een geldlening onder verband van hypotheek cq verpanding is een kwestie van maatwerk, waarbij met de omstandigheden in het individuele geval rekening dient te worden gehouden. Een correcte toepassing van de bepaling daarover houdt in dat bij het bepalen van de aflossingscapaciteit in het inkomen, die noodzakelijke bijzondere kosten eerst op het inkomen in mindering worden gebracht. Daardoor wordt ervoor gezorgd dat belanghebbende die kosten kan betalen.

Aangezien de hoogte van het inkomen en de noodzakelijke uitgaven geen vast gegeven hoeven te zijn, is bepaald dat het maandelijkse aflossingsbedrag telkens voor één jaar wordt vastgesteld. Het gaat hierbij om een aflossingsjaar dat dus niet noodzakelijkerwijs samenvalt met een kalenderjaar. Deze wijze van vastlegging betekent dat periodiek een controle op de financiële situatie van belanghebbende plaatsvindt. Tussentijds is bijstelling van het aflossingsbedrag ook mogelijk. Dit kan op initiatief van burgemeester en wethouders en op verzoek van belanghebbende zelf.

Wanneer belanghebbende tijdens de aflossingsperiode van tien jaar schuldig nalatig is om de vastgestelde aflossing te voldoen, is het nog niet afgeloste deel van de geldlening terstond opeisbaar. Bovendien is daarover de wettelijke rente verschuldigd, bij wijze van boete. Het ligt in de rede om in zo'n situatie eerst met belanghebbende een regeling te treffen. Is dat niet haalbaar (vanwege een weigerachtige opstelling van belanghebbende), dan staan in het uiterste geval middelen zoals beslag op het inkomen en executoriale verkoop van woning, woonwagen of woonschip ter beschikking.

Volgens het op 1 januari 1992 in werking getreden nieuw Burgerlijk Wetboek moet de wettelijke rente worden betaald over de tijd dat verzuimd is om aan de verplichting te voldoen. In dit besluit is aangegeven dat maandelijks een aflossing moet worden gedaan. Blijft die aflossing achterwege, dan is vanaf dat moment sprake van verzuim en is derhalve de wettelijke rente verschuldigd.

Geregeld is dat bij een inkomen op bijstandsniveau geen aflossing wordt geleverd. Dit niveau is de landelijk geregelde (kostendelers)norm (zie Wp), vermeerderd met eventuele toeslagen (voor woonkosten), die zouden gelden als belanghebbende nog steeds bijstand zou ontvangen. Daardoor blijft het inkomen tot dat niveau beschikbaar voor de voorziening in de algemeen noodzakelijke bestaanskosten, waaronder noodzakelijke reserveringen, zoals voor duurzame gebruiksgoederen, belastingen en heffingen.

Het is denkbaar dat op het moment van aflossen de huishoudsituatie is gewijzigd ten opzichte van het moment waarop de bijstand onder verband van hypotheek werd verleend. Belanghebbende is bijvoorbeeld inmiddels gescheiden. Aan burgemeester en wethouders wordt overgelaten te bepalen welke wijzigingen nodig zijn met betrekking tot de vraag wie in die situatie voor de aflossing wordt aangesproken. Daarnaast biedt de in dit besluit aangegeven aflossingssystematiek voldoende ruimte voor een beoordeling van zo'n gewijzigde individuele situatie.

Wanneer sprake is van lagere aflossingsbedragen die niet kunnen worden gecompenseerd door hogere aflossingsbedragen op andere tijdstippen binnen de gehele aflossingsperiode, is de periode van ten hoogste tien jaar niet voldoende om de totale geldlening af te lossen. Het restant wordt in ieder geval afgerekend bij verkoop van de woning en bij vererving. Dit komt erop neer dat voor het nog niet afgeloste deel van de geldlening uitstel van betaling wordt verleend. Aan belanghebbende wordt overgelaten of deze toch aflossingen wil verrichten. De renteverplichting werkt daarbij als stimulans.

Het kan voorkomen dat belanghebbende naar het oordeel van burgemeester en wethouders de rente of een gedeelte daarvan kan opbrengen, maar dat belanghebbende daardoor niet aan aflossen toe kan komen. De renteverplichting belemmert dan het aflossen. Om dit te vermijden, is aangegeven dat de betaling eerst tot ten hoogste het bedrag van de renteverplichting wordt aangemerkt als aflossing. Dit is in overeenstemming met het gegeven dat in de eerste tien jaar voorrang wordt gegeven aan het aflossen van de geldlening. De bij de schuld bij te schrijven rente die telkens niet betaald kan worden zal, omdat er wordt afgelost, op termijn afnemen. Omdat over de bijgeschreven rentevordering geen rente is verschuldigd, loopt de totale schuld niet oneindig op. Wanneer de geldlening geheel is afgelost, zal de renteverplichting die op dat moment moet worden berekend nul euro zijn. Het tot dat moment bijgeschreven totaalbedrag aan rentevorderingen wordt verder op de gebruikelijke wijze afgewikkeld. Voor zover dat bedrag niet betaald kan worden, wordt dat afgerekend bij verkoop van de woning zoals ook gebeurt als een deel van de geldlening niet kan worden afgelost.

Is er naar het oordeel van burgemeester en wethouders voor belanghebbende geen mogelijkheid om de rente te betalen, dan wordt deze bijgeschreven bij het nog niet afgeloste deel van de geldlening. Het is dan niet te vermijden dat de totale schuld blijft oplopen.

De aflossingsperiode van ten hoogste tien jaar gaat in na beëindiging van de bijstand, ook al wordt er geen, of een lagere, aflossing opgelegd in verband met de hoogte van het inkomen of noodzakelijke bijzondere kosten van belanghebbende. Een beoordeling van de betalingscapaciteit in het inkomen vindt na tien jaar eventueel alleen nog plaats ten aanzien van de dan in werking tredende renteverplichting.

2.4. Meenemen krediethypotheek naar een andere koopwoning tijdens de bijstandsperiode

In artikel 10, eerste lid, is geregeld dat bij verkoop van de woning de geleende bijstand dient te worden terugbetaald, alsmede de eventueel bijgeschreven rentevorderingen. Dat geldt ook bij verkoop tijdens het ontvangen van bijstand wanneer er dringende redenen zijn om te verhuizen.

In het tweede lid is echter bepaald dat burgemeester en wethouders een verwisseling van onderpand **kunnen** toestaan wanneer bijzondere omstandigheden van medische of sociale aard van belanghebbende daartoe aanleiding geven. Deze mogelijkheid komt er dus op neer dat belanghebbende het vrijgekomen vermogen niet hoeft in te zetten voor de bestaansvoorziening, maar daarmee een meer passende woning kan aankopen. Aangezien de laatste hypotheek in verband met de bijstandverlening is afgelost, ontbreken deze middelen voor de aankoop van een andere woning. Burgemeester en wethouders kunnen deze middelen als nieuwe lening onder verband van krediethypotheek ter beschikking stellen. Als voorwaarde hiervoor geldt dat belanghebbende het na afrekening vrijgekomen vermogen volledig inzet bij het kopen van een vervangende woning. Met deze uitzondering op het inzetten van vrijgekomen vermogen voor de bestaansvoorziening en de mogelijkheid tot het verstrekken van een nieuwe geldlening wordt vermeden dat een verhuizing wegens bijzondere omstandigheden nadeliger uitwerkt dan het aanhouden van de woning.

2.5. Hernieuwde bijstandverlening na onderbreking

In de praktijk blijkt het voor te komen dat iemand na beëindiging van de bijstandverlening in de vorm van een krediethypotheek opnieuw op bijstand aangewezen raakt. Bij gelegenheid van de nieuwe aanvraag behoort dan in principe een nieuwe vaststelling van het maximaal te lenen bedrag. Ten aanzien hiervan is in de voormalige AmvB (Besluit krediethypotheek bijstand) in artikel 7 bepaald dat indien binnen een periode van twee jaar na beëindiging van de bijstandsverlening onder verband van hypotheek wederom recht op bijstand bestaat, deze wordt verleend met toepassing van de laatst gevestigde hypotheek. Een reden daartoe was dat bij een niet al te lange onderbreking van de bijstandverlening ervan moet worden uitgegaan dat de nieuwe bijstandsbehoefte niet los kan worden gezien van die daarvoor. Een ander in dit kader naar voren gebracht argument was het zoveel mogelijk voorkomen van een aantal negatieve effecten van de toenmalige reken-/vrijlatingssystematiek. Door het gewijzigd systeem, zijn deze effecten verdwenen. Wel is er natuurlijk nog sprake van het eerdergenoemd verband tussen de ene bijstandsbehoefte en de andere bij een niet duurzame onderbreking. Wat thans vooral pleit vóór handhaving van de lijn van het oude Besluit krediethypotheek bijstand is dat het vooruitzicht van een nieuwe vaststelling voor bijstandsgerechtigde nogal uitstroom belemmerend kan werken. Ook al is de verwachting dat het opnieuw vaststellen van een maximaal te lenen bedrag bij een niet of niet al te grote waardeinstijging van het onroerend goed, niet snel zal leiden tot een nieuwe lening onder verband van hypotheek, het feit alleen al zal bijstandsgerechtigden afschrikken om bijvoorbeeld snel tijdelijke arbeid te accepteren.

Met het voortzetten van de oude werkwijze wordt voorts tegemoetgekomen aan het uitgangspunt in deze zoveel mogelijk het gelijkheidsbeginsel te hanteren; nieuwe gevallen dienen op gelijke wijze te worden behandeld als oude gevallen. Volgens het overgangsrecht blijft voor de oude gevallen immers het Besluit krediethypotheek bijstand gelden.

Gezien het vorenstaande is in artikel 11 dan ook geregeld dat in situaties waarin geen sprake is van een duurzame onderbreking, de laatste berekening van het bedrag van de maximale geldlening wordt gehanteerd. Daarbij wordt aangesloten op de uitvoeringspraktijk onder het oude Besluit krediethypotheek en bijstand. Voor zover het maximale bedrag van die geldlening nog niet is aangesproken, hetzij door een voortijdige beëindiging van de bijstand, hetzij door inmiddels verrichte aflossingen, wordt de te verlenen bijstand ten laste daarvan geboekt. Is het maximale bedrag wel volledig aangesproken, dan wordt de bijstand verder om niet verleend. Van een niet duurzame onderbreking is sprake zolang er nog geen twee jaar is verstreken. Deze periode wordt redelijk geacht. Is de onderbreking tussen de laatste dag van de vorige bijstandverlening en de eerste dag van de nieuwe bijstandverlening langer dan twee jaar, dan wordt deze aangemerkt als een duurzame onderbreking. In dat geval dient er een nieuwe hypotheek te worden gevestigd en wordt het verbruikte deel van de laatste geldlening als een op de woning drukkende schuld in de berekening meegenomen, dus overeenkomstig de handelwijze bij een bancaire hypotheekschuld.

Voor alle duidelijkheid wordt opgemerkt dat artikel 11 ook van toepassing is in het geval dat binnen een periode van twee jaar na beëindiging van bijstandverlening met toepassing van de oude AMvB (Besluit krediethypotheek bijstand), opnieuw bijstand moet worden verleend.

Door de CRvB werd artikel 7 van het Besluit krediethypotheek bijstand eng geïnterpreteerd (CRvB 18 januari 2000, JABW 2000/58). Dat wil zeggen dat volgens de Raad de 2-jaar termijn alleen geldt indien de beëindiging betrekking heeft op bijstand die als geldlening onder verband van krediethypotheek is verstrekt. De termijn gaat dan lopen vanaf het moment van die beëindiging ook al wordt de bijstand inmiddels om niet verstrekt, omdat het maximum bedrag van de geldlening onder verband van krediethypotheek reeds is bereikt. Deze uitspraak van de Raad is uitgebreid behandeld in de Handreiking StimulanSZ, Wetstechnische oplossingen (artikel 20 vraag 5). Hierin is benadrukt dat de interpretatie van de Raad strijdig wordt geacht met hetgeen de wetgever heeft bedoeld en dat een dergelijke uitleg bovendien uitstroom belemmerend kan werken. Zoals reeds aangegeven moet dit zoveel mogelijk worden voorkomen. Op dit punt moet dan ook gebruik worden gemaakt van de thans geboden beleidsvrijheid. Artikel 11 dient derhalve ruim te worden geïnterpreteerd. Dat wil zeggen dat onder beëindiging van bijstand onder verband van hypotheek of pand, ook de situatie wordt begrepen waarbij aansluitend aan de bijstand onder verband van hypotheek, bijstand om niet is verstrekt omdat het maximum bedrag van de geldlening als bedoeld in artikel 2 reeds voor beëindiging van de bijstand werd bereikt. De twee jaren termijn begint dan op het moment dat de bijstand wordt beëindigd. Uiteraard neemt die termijn ook zijn aanvang bij beëindiging van bijstand onder verband van hypotheek of verpanding, indien het maximumbedrag nog niet is bereikt.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2. Krediethypotheek

Dit artikel verwijst naar artikel 50, eerste en tweede lid van de Pw. Daarin worden de voorwaarden genoemd voor verlening van bijstand in de vorm van een geldlening. Artikel 2, eerste lid geeft aan dat wanneer sprake is van verlening van algemene bijstand in de vorm van een geldlening, dit vervolgens gebeurt onder verband van hypotheek.

Artikel 50 Pw spreekt niet over verlening van bijzondere bijstand in de vorm van een geldlening. Het tweede lid van artikel 50 Pw duidt uitsluitend op verlening van algemene bijstand.

Wanneer er recht bestaat op bijstand, als bedoeld in artikel 50, eerste lid van de Pw en deze bijstand is bijzondere bijstand, kunnen burgemeester en wethouders bepalen dat deze wordt verleend in de vorm van een geldlening onder verband van hypotheek. Er moet dan natuurlijk wel op voorhand voldaan zijn aan het gestelde in artikel 50, tweede lid, van de Pw.

Wellicht ten overvloede wordt hier benadrukt dat lid 1 en lid 2 niet van toepassing is op zelfstandigen. Daarvoor geldt het Bbz. Daarin staan voor zelfstandigen afwijkende regels ten aanzien van het vermogen. Verder wordt daarin nog steeds het uitgangspunt gehanteerd dat alle beschikbare vermogensbestanddelen, inclusief het vermogen dat is belegd in de eigen woning, bestemd zijn voor het eigen bedrijf of zelfstandig beroep.

Artikel 3. Pandrecht

Hiervoor geldt dezelfde toelichting als bij artikel 2, met die uitzondering dat daar waar gesproken wordt over hypotheek er hier sprake is van pand.

Zoals in de inleiding al is aangeduid kan een woonschip of woonwagen in een enkel geval toch worden geregistreerd bij het kadaster of daar al geregistreerd staan. Er moet dan worden nagegaan of in plaats van een pandrecht hypotheek kan worden gevestigd.

Of een woonschip als een registerzaak kan worden beschouwd wordt mede bepaald door het feit of het schip duurzaam met de grond (vaste wal) is verenigd en naar aard en inrichting bestemd is om duurzaam ter plaatse te blijven. Als het woonschip daaraan voldoet, kan het bij het Kadaster als registerzaak worden ingeschreven. Het woonschip moet in het scheepsregister zijn ingeschreven. Registratie van woonschepen is mogelijk ongeacht de grootte van het woonschip of de waterverplaatsing. Registratie is alleen mogelijk als de eigenaar van het schip de rechtmatige eigendom aannemelijk kan maken (bijvoorbeeld door middel van het koopcontract).

Een woonwagen kan ook een registerzaak zijn, mits deze duurzaam met de grond is verenigd en naar aard en inrichting bestemd is om duurzaam ter plaatse te blijven.

Wel moet erop worden gewezen dat woonschepen en zeker woonwagens in de regel minder waardevast zijn dan woonhuizen, zodat niet snel sprake is van overwaarde.

Artikel 4. Meewerkingsplicht en afstemming

Bij verlening van bijstand onder verband van hypotheek dan wel pandrecht dient aan de belanghebbende telkens de verplichting te worden opgelegd dat hij meewerkt aan de vestiging van hypotheek of pandrecht. Essentieel voor zekerheidstelling is namelijk de totstandkoming van een hypotheek- dan wel pandovereenkomst. Werkt een belanghebbende niet mee, dan kan geen zekerheid worden gerealiseerd en dient er geen bijstand te worden verleend. Eventueel reeds verleende bijstand in de vorm van een voorschot dient te worden terugbetaald.

Artikel 6. Hoogte hypotheek | Taxatie woning | Vestigingskosten ten laste van belanghebbende

Wanneer zowel algemene als bijzondere bijstand nodig is, hoeft er maar één hypotheekakte te worden opgesteld. Dit is mogelijk omdat voor zowel de algemene als de bijzondere bijstand de extra vermogensvrijlating geldt ten aanzien van vermogen in de eigen woning (voor algemene bijstand rechtstreeks via artikel 50, tweede lid Pw en voor bijzondere bijstand via dit besluit waarin verwezen wordt naar artikel 50, tweede lid Pw).

Voor beide geldt dan hetzelfde bedrag van de maximale geldlening. Hoewel ingevolge de Wet BUIG sprake is van een gemeentelijke financiële verantwoordelijkheid van 100 procent, is het toch raadzaam dat bij het registreren van verleende bijstand de soort bijstand in acht wordt genomen, aangezien de bronfinanciering van algemene en bijzondere bijstand op onderscheidenlijke wijze plaatsvindt. Bij aflossingen kan op die manier, indien gewenst, zichtbaar worden gemaakt op welk soort bijstand wordt afgelost.

De eventueel benodigde bijstand voor de kosten die verband houden met de vestiging wordt bij samenloop van algemene en bijzondere bijstand aangemerkt als bijstand voor algemeen noodzakelijke bestaanskosten. Veelal zal de reden om bijstand aan te vragen betrekking hebben op bijstand voor de algemeen noodzakelijke bestaanskosten. Voor de eenvoud is dan ook bepaald tot welke soort de bijstand voor die kosten bij samenloop moet worden gerekend. Wanneer alleen bijzondere bijstand nodig is, wordt ook de eventueel benodigde bijstand voor de vestigingskosten bijzondere bijstand.

Artikel 7. Opname voorwaarden in hypotheekakte cq pandovereenkomst

Bij gebruikelijke bedingen die ook in de hypotheekakte of pandovereenkomst moeten worden opgenomen, kan gedacht worden aan het beding tot beperking van de bevoegdheid tot verhuur of verpachting. Het niet-zuiveringsbeding hoeft niet meer in de hypotheekakte cq pandovereenkomst te worden opgenomen, omdat dit reeds in het nieuw Burgerlijk Wetboek is geregeld.

Artikel 10. Aflossing geldlening bij vererving en verkoop woning, woonwagen of woonschip

Een verkoop van de woning hoeft niet terstond gepaard te gaan met een financiële afwikkeling. Dit zal doorgaans plaatsvinden bij de overdracht van de woning. Vanaf het moment waarop belanghebbende over de opbrengst kan beschikken, zal de resterende geldlening aan de gemeente in één keer moeten worden terugbetaald. Bij verkoop van een niet-registergoed, meestal een woonwagen of woonschip, vindt er in de regel wel direct een financiële afwikkeling plaats. De gemeente zal de geldlening na verkoop dan ook terstond in één keer moeten terugontvangen.

Wanneer de woning, woonwagen of het woonschip wordt verkocht tegen een prijs die doelbewust beneden de geldende marktwaarde ligt, is er geen aanleiding om het resterende bedrag van de lening kwijt te schelden. Overigens is niet gegarandeerd dat belanghebbende uiteindelijk bij verkoop van de woning, de woonwagen of het woonschip ook over het vrijgelaten vermogen, als bedoeld in artikel 34, tweede lid, onder d van de Pw kan beschikken. Dit is natuurlijk afhankelijk van de verkoopwaarde, de bancaire hypotheek en de afrekening van de krediethypotheek of het pandrecht.

Artikel 12. Jaarlijkse opgave restantschuld en rentevorderingen

Ook na afloop van de maximale aflossingsperiode van tien jaar wordt, als er nog een deel van de geldlening moet worden afgelost, aan belanghebbende een opgave verstrekt van de stand van de geldlening en van de eventueel bijgeschreven rentevorderingen.